

310. X. 93.

Folklied.

Berättelser från Nyland

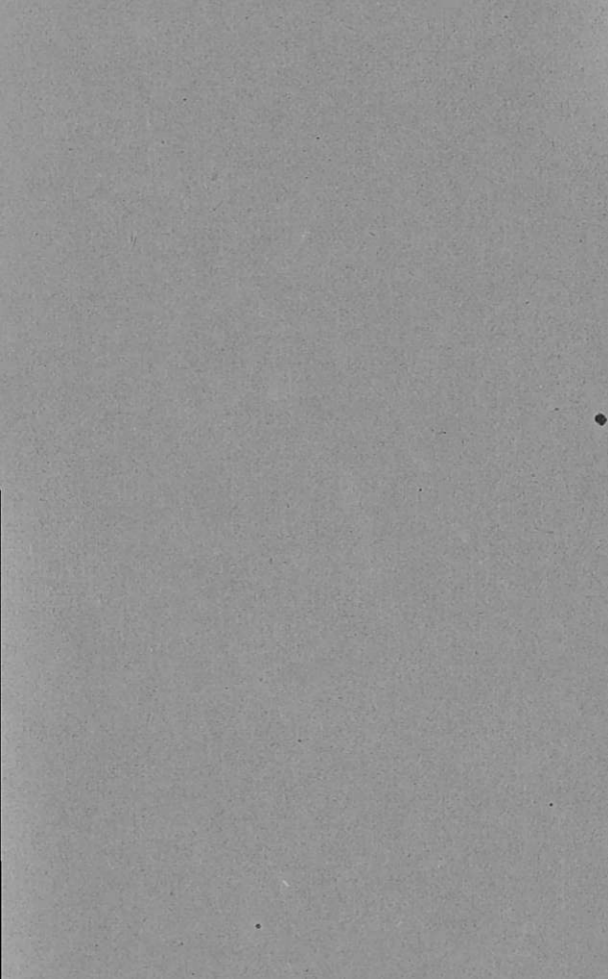
af

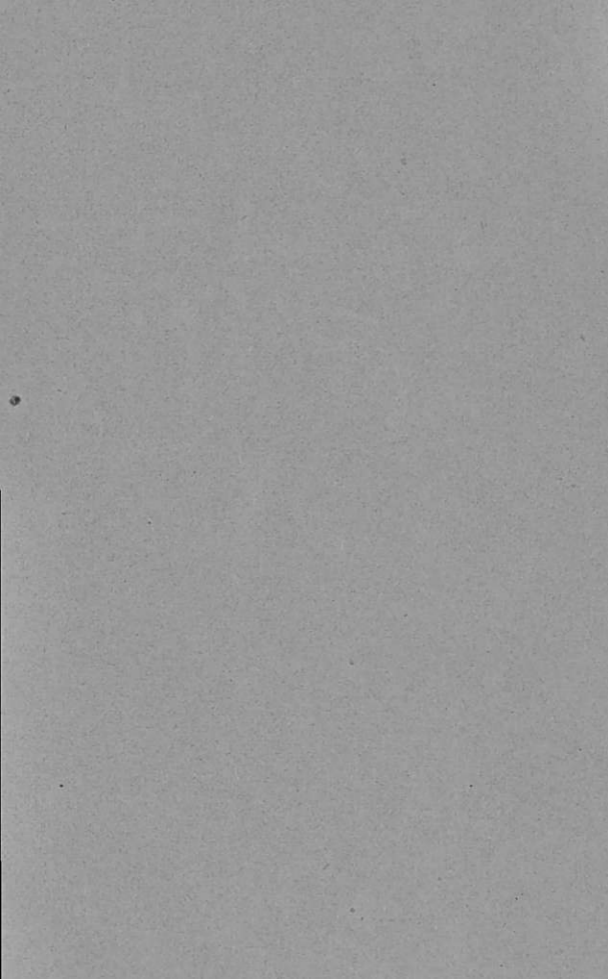
Oskar Behm.

Helsingfors 1886.

G. W. Edlunds förlag.

UNIV. BIBLIOTH.
★ 1899 ★
HELSINGFORS

F o l k l i s t.

Berättelser från Nyland

af

Oskar Behm.

Helsingfors 1886.

G. W. Edlunds förlag.

Öfenäs tryckeri, 1886.

Innehåll:

	sid.
En girigbuf	1
Fattigdom	16
Gubben Rolig och hans mågar	38
Från strid till frid	49
„Spelan=Wille“	73
„Kote=Naja“	86

En girigbuk.

Man påträffar ofta bland den nyländska allmogens bönder, hwilka, när de slutligen gå till „sina fäder“, efterlämna åt sina barn och arfwingar en förmögenhet, gående till flere tiotusentals mark. De fleste af dessa „storgubbar“ hafwa börjat från ingenting d. w. s. erhållit i arf efter sina fäder en dåligt bebrufad hemmansdel med förfallna byggnader och några utswultna kreatur; eller också, om de varit yngre söner i familjen, en 2 à 3 hundra „riksdaler“, för hwilka pengar de sedan köpt sig en ouppodlad swedjebacke af någon bättre lottad nästa. Det är således endast genom sitt eget arbete, sin egen sparsamhet och en ända till onaturlighet drifwen försakelse som gjort, att de kunnat samla en sådan förmögenhet.

De första åren har det usla hemmanet eller den steniga swedjebacken icke gifwit bebrukaren ens hans dagliga bröd, alvaminst något öfverskott. Men man fäller det oaktadt icke modet,

utan knappar i stället blott mera in på den dagliga kosten. Icke ens hälgdagsrätten, grynwällingen, får mera kofas, endast wattwälling, wattwälling. Och så arbetar, swälter och sträfwar man dag från dag, år från år, ända tills man en wacker dag med stolthet kan säga till sin granne: „den här rågen här i storlären, den är nu i höst tre år gammal.“

Nu är det första målet vunnet.

Den, som genom tungt arbete och många försakelser wunnit ett litet öfverskott, den wet också sätta värde på detsamma. Så är åtminstone förhållandet med vår bonde.

Han wet altför wäl huru många swett-droppar, huru många genomwakade nätter och hungriga dagar denna lilla besparing i „storlären“ kostat honom, och därför rör han den icke håller förr än i högsta nödsfall. Man har blifwit wan att försaka och spara, och därför gör man det alt fortfarande, ty af en liten gnista kan en wacker dag bli en stor eld. — Man börjar kanske nu igen kofa grynwälling om söndagarne, men icke håller mera.

Sparsamheten är snålhetens fader, heter det, och sorgligt nog händer det ofta, att vår bonde blir ett slående bewis för ordspråkets sanning.

Från att årligen ha lagt af litet rå g i „storlåren“, börjar man så småningam öfvergå till att lägga litet p ä n g a r på kistbottnen.

Pängar! — Ja, se det är någonting annat än några fattiga tunnor rå g. De hafwa ju redan en sådan egendomlig klang, när de rulla tillammans, lifsom om de ropade: mer, mer!

Och denna klang, detta „mer, mer“ förstår vår bonde fullkomligt wäl. Från att ha varit sparsam blir han nu — girig.

Stor sak om han själf eller hans hustru hafwa ordentliga kläder, om de få tjänare, han måste hålla sig, få någorlunda dräglig kost, om hans barn få besöka skolan, blott han kan samla pängar, mera pängar!

Tro icke, att han sätter dem på banken eller lånar ut dem åt behöfwande mot skälig ränta. Nej, det gör han icke, utan han låter dem ligga på kistbottnen, ofta sju och sjuttiodubbelt inwecklade i gamla strumpfötter eller andra trasor. Han will alltid hafwa dem i sin närhet.

Och så samlar och sparar han år från år med girighetens hela passion slant på slant, för att slutligen wid sin död lämna alt ester sig åt barn eller andra arfwingar, hwilka ofta nog

förlösa dem på lika många weckor, som det behöfts år för deras sammanspårande.

En sådan, på hwilken ofwan anförda beskrifning fullkomligt passade in, war gamle Nybacken eller „Stor-Nybacken“, som han kallades till skilnad från sin granne, „Lill-Nybacken“. Han hade ifrån dräng upparbetat sig till, om icke den rikaste, så åtminstone till en af de rikaste bönder i hela socken. Innan han blef det, hade han dock haft att kämpa mot swårigheter, som låta nästa otroliga, samt lidit försäkelser, för hwilka andra wanliga människor skulle dukat under. Själfröt han ännu öfwer, att han i en period af sitt lif under fem års tid icke begagnat annat på sina fötter än träskor samt alla föknedagar gått utan skjorta.

Allt i hans gård utwisade också, att girigheten där hade sitt hemwist. Bygnaderna woro förfallna, fönster och dörrar hängde som „wing-skjutna kråkor“, färdiga att wid minsta hårdare behandling ramla öfwerända. Kreaturen sågo utswultna och hungriga ut, ty hö och halm skulle säljas så grant som möjligt och icke „beitas opp i onödan.“

June i stugan såg det dock litet bättre ut. Ehuru de flesta husgerådssaker woro gjorda af Nybacken själf samt gamla och utnötta, så woro de dock rena och snygga. Till och med den stora spiseln, med dess gapande bakugn och slyffor bak muren, war hwitmenad och putsad. Sängarna, af hwilka i stugan funnos fyra, två och två på hwarandra, hade rena ehuru grofwa kläder, och endast från „fotändarna“ stucko här och där halmsstrån fram, ntvisande att det ingalunda war på „dunbädd“ man där i huset hwilade.

Nybacken själf hade i sin ungdom warit en lång och kraftfull karl, men nu war han, iföljd af arbete, öfweransträngningar och ålderdom, krotig som ett windsfälle i skogen. Själfwa ansigtet war icke olift en roffågels, med de små spejande ögonen, den utstående hakan och de infallna läpparne, öfwer hwilka en mer än wanligt stor näsa sträfwade nedåt.

Numera orkade han icke arbeta själf, utan satt för det mesta bak bordet och följde med sina giriga blickar husfolkets alla rörelser. Gud nåde den, som råfade spilla någonting af „guds lånet“ på golfwet eller söndra någonting af husets „dyrbara“ husgerådssaker! Ett, tu hade

den felaude gubbens träsfo i ryggen på sig, wanligtvis åtföljd af en mängd mindre fina tillkännagifwanden huru man bör handskas med „fattigt folks“ tillhörigheter.

Utom sina myckna pängar så hade gubben äfwen någonting annat, som, om icke af honom själf, så åtminstone af traktens unga gossar ansågs för mycket bättre, nämligen en dotter.

Hon gälde för att wara en af bygdens wackraste flickor, och enligt allmogebegrepp om kwinlig skönhet war hon det äfwen. Blå ögon, röda, fylliga kinder med små gropar uti samt en lång och ståtlig figur med något anlag för fetma.

Till sitt sinne lag war hon raka motsatsen mot fadern, hwilket kan förefalla underligt, ty man säger ju, att „äplet icke faller långt ifrån trädet.“

Hon sadess också allmänt brås på modren, hwilken i ungdomen skulle ha warit en ganska wacker kwinna och ingalunda haft anlag för girighet. Den långa samlesnaden med mannen hade dock till sinnet gjort henne fullkomligt lik denne.

Nybacken betraktade icke sin dotter, som föräldrar i allmänhet betrakta sina barn, utan

han ansåg henne endast för en person, den där
 förr eller senare skulle hämta en större förmö-
 genhet till huset. Han visste nog att många
 fikade efter hans dotter, endel för hennes egen
 skulld och andra för de pengar fadern ägde, och
 hwilka wid dennes död skulle tillfalla dottern,
 ty hon war enda barnet. Men ingen af dessa
 friare war i gubbens smak och det hufwudsakli-
 gen därför, att de icke woro tillräckligt rika.
 Nit skulle nämligen den wara, som gubben en-
 gång kallade sin måg; stor sak hurudan karl han
 föröfrigt wore.

Det war en wacker och solwarm dag i slutet af juni månad. Höbergningen hade just börjat, och de flesta af byns innewånare, isynnerhet karlarne, woro ute på ängarne och arbetade med höslåttern.

Nybacken hade också skickat sitt folk den dagen, och själf hade han äfwen stultat med, för att wara där och se efter, att folket icke fick lataS.

Det war dock först efter frukosten, som han själf begaf sig i wäg. Han måste först, som han själf sade „si ett qwiunfolki, at' dom int fick spill' eilden, när dom wa ti morou fänse.“

Hemma på Nybacka blef endast wärdinnan sjelf samt en gammal rotekvinna.

Gubben brukade alltid, då han war med på ängen, gå bakfester karlarne i „slagen“. Såg han då någon grästopps, som blifwit oberörd af lien, bad han genast den sibt slående att wända om och slå bort toffen, „för hö är dyrt, å ja är så fatiger å böhöfwer no alt, som wäxer på ängin“.

I dag hade han dock emot wanan fatt sig på en kulle i ängen och beskådade derifrån de af swett drypande slätterkarlarnes arbete.

Ängen war icke långt belägen från hemmet och der han nu satt på kullen, kunde han till och med se skorstenspipan af sin gamla byggning. Han betraktade ömsom denna, ömsom folket på ängen.

„De' ä' för märkwärdigt hwad mor eldar i dag,“ — tänkte han, då han såg, huru en tjock, svart rökpelare bröt sig fram ur den grå skorstenspipan. — „Hon må int bara bränn soteld!“

Gubben wände åter sina ögon åt slätterkarlarne till. De woro nu i andra ändan af ängen och höllo som bäst på att under skratt och skämt „stryka“ sina liar. Endast några kvin-

nor, som „samfade“, woro i ängens främre ända och sålunda närmare gubben.

„Kan du, Fia“, — ropade gubben till en af kvinnorna, — „säga, hwad det will säga, att det kommer en sådan svart rök ur skorstenspipan därhemma? — Mån' der ska' wara soteld?“

Fia lyfte på hufwudet, såg först på Nybacken och sedan åt hemmet till.

„Kors i herrans namn, sån rök!“ — utropade hon. — „Ja' tror de' ha eldswåda därhemma!“

Wid ordet „eldswåda“ hoppade gubben till, som om han fått en elektrisk stöt. — Jo, wärkligen, war det icke eldswåda! — Han hade nu på några minuter icke sett ditåt, och under denna tid hade rökpelarn utwidgat sig till ett svart moln, sträfwande mot höjden. Men det war ett beshynnerligt moln — det war fullt af eldsognistor.

Nybacken blef blef som ett lik. Han wille ropa, men kunde på en god stund icke få ett ord öfwer sina läppar.

„Folk, hjälp, hjälp!“ — skränade han slutligen. — „De' brinner, de' brinner . . . och

mina pängar, mina pängar, som alla ä' i kistan i bakkammarn! — Hjälp, hjälp!"

Ången war icke dess större, än att karlarne kunde förnimma gubbens ljud, men hwad det egentligen war fråga om, förstodo de till en början icke.

Slutligen blef dock saken klar för dem, och med den rasshet i handling, som är swensken egen, woro liarne ett, tu kastade längs gärdesgården och alla i språngmarsch åt hemmet till.

Nybacken hade sprungit ett stycke förut, men upphans snart af de andra.

Han hade kastat bort träskorna och sprang i bara strumpfötterna. Tungan hängde ur munnen som på en hund, ögonten woro blodsprängda och andedrägten tung och flåsande. Bitet emellan framhwäste han: „hjälp, hjälp! — Mina pängar, mina pängar!"

På halfwa wägen kom en gosse emotspringande och berättade, hwad alla redan wiste att Nybacka braunt.

Man gjorde intet uppehåll för gossen, utan ökade i stället blott på farten.

Slutligen war man wid målet.

Det första, som mötte ögat wid framkomsten, war Nybacka mor — swart och sotig i an-

figtet samt med ett wattenämbar i hwardera handen.

„Hjälp, hjälp!“ skränade hon också. — „Pängkistan, pängkistan! — Ja' orkade int lyfta ut den, och nyckeln har far i fickan.“

Juga försök gjordes dock att kasta sig i lågorna för „pängkistan“ skull. Det skulle också varit waninne, ty lågorna slogo redan ut från tak och fönster, och hwarje ögonblick kunde melantaket störta in. Man såg, att byggnaden war förlorad, och försökte därför endast hindra elden från att sprida sig till de angränsande husen.

Nu kom Nybacken äfwen själf. Han hade blifwit ett stycke ester de andra.

Karlarne stodo alla i en hop på gården och försökte uppresa en stor, tung stege längs ett tätt inwid det brinnande huset beläget lider.

Nybacken sprang förbi dem med wacklande steg — och sedan upp på trappan till den brinnande byggnaden. Han wille rädda „pängkistan“.

Nedan war han med ena foten öfwer träskeln, för att gå en oundwiflig död till mötes, då ett par armar slogos om hans kropp, och en kvinlig röst utropade:

„Gå int dit, far, för Guds skull, gå int dit! Låt pängkistan brinna!“

Det war Nybackens dotter, som ända tills nu förhållit sig lugn.

Gubben försökte slita sig lös, men hans utmattade krafter tillåto det icke. Han famlade några gånger med händerna framför sig och störtade därefter omkull nedför trappan.

„Pängarne, pängarne,“ — mumlade han dock fortfarande.

„Lofwar ni dottern er åt mig, för wi ha redan länge tyckt om hvarandra,“ hördes plötsligen en röst ur karlhopen, — „så ska' jag hämta pängkistan åt er, och jag också ska' bli halfftekt på kuppen?“

Det war hans wackre dräng, Kalle, som rösten tillhörde.

Gubben kunde icke svara, han endast winkade med handen åt dörren till.

Och förr än någon hann komma till besinning från den wärkan Kalles ord gjort, war denne med ett språng på trappan och så in i det brinnande huset.

Alla stodo som slagne af åskan. Ingen hand eller fot rördes ur fläcken hwarken till det ena eller det andra. Så, som karlarne hade

stående med uppåtssträckta händer, i och för stegens uppställande, så stodo de allt fortfarande.

Nybackens dotter war blef som ett lik och stirrade oafwändt efter den förswunne i lågorna.

Till och med Nybacken själf lyfte på hufvudet och gapade med öppen mun efter den modige ynglingen. — War det wärklighet! Skulle hans pängfista räddas!

Några ögonblick af dödaande ångest förflöto. Det hemiska sprakandet af lågorna, som slago samman öfwer taket, samt ljudet af några från byn till hjälp skyndande personer war det enda som förnams. — Nu hördes ett förfärligt braf derinne! Det war troligtwis någon del af mellantaket, som störtade in. — O Gud, skulle han då aldrig komma!

Ändtligen! — På trappan syntes en figur inswept i rök och lågor med en järnbeslagen fista — tung nog för två — mellan sina händer. Med en öfwermänsklig ansträngning slängde han fistan ifrån sig, rusade ut på gården, där han började rulla sig omkring i gräset.

Ansigte och händer woro brända, och kläderna stodo på flera ställen i ljus låga.

Man öfwerspolade honom duktigt med watten.

„Fans bifi!“ — mumlade den brände.
 „Han hade kilat kistan under fängen, så att jag
 icke wille få den ^hdärifrån . . . Men jag har
 wunnit — flickan är min“, — tillade han
 triumferande.

Nybacken låg och omfamnade sin „päng-
 kista“ samt gret af glädje. Han kunde icke ens
 tacka sin blifwande måg, så rörd war han.
 Eller kanske war det tanken på några gamla
 silfwerrublar, som funnos i en byrålåda, och
 hwilka otwiswelaktigt skulle bli lågornas rof,
 som förstummade hans tunga och kom honom
 att utgjuta tårar . . .

Den gamla byggnaden nedbrann ända till
 grunden, men inom ett år stod en ny på den
 gamlas plats. Och i den nya byggningen
 firades en fest, hwilken fest egentligen war ett
 bröllop för drängen Karl Skogberg och den
 wackra Johanna Nybacka.

Kalle fick, som minnesmärken efter sin mo-
 diga bedrift wid eldswådan, några fläckar i au-
 sigtet, hwilka han får bära ända till sin död.
 Men det betyder föga, tycker Kalle, då han
 i gengäld erhöi den „bästa flickan i hela byn“
 till hustru.

Nybacken dog kort derefter af sorg och

gräntelse — som folket påstod — öfwer, att han icke fick en rik måg, och sålunda kom Kalle äfwen snart att få „pångkistan“

Men ett ordspråk finnes nu i bygden, som säger: „Den, som riktigt tycker om en flicka, går fast igenom elden för henne — liksom Nybacka Kalle“.

Fattigdom.

Anders Nam war en ung dräng och en dräng som riktigt hette duga. I hela trakten fanns knapt en bättre arbetare än han, och wid hwarje allhelgon kunde han därför wara säker på att ha minst tio platser på förslag — det berodde sedan på honom själf hwilken han wille wälja.

Men det war icke allenast som arbetare han hade gjort sig så wälfänd, utan äfwen som människa war han omtyckt af alla och det isynnerhet af flickorna, hwilka menade, att Anders war den „grannaste gossen“ i hela socken.

Och Anders han tyckte också om flickorna, han — om alla flickor litet, men mest dock om en brunögd, kraftig tös, en piga från en af granngårdarne. Ja, han tyckte så mycket om henne, att han en wacker dag gjorde henne till sin hustru.

Att en ung man och en ung kwinna gista sig, deruti ligger wäl ingenting så underligt, men att de göra det, utan att ha någonting att

leswa af, se det är då galet. Men så war just förhållandet med Anders Nam och hans hustru.

De hade icke så mycket som en stol engång att sätta sig på och ännu mindre någonting sådant, hwaruti man wanligtwis brukar plasera stolar, nämligen boningshus. Därför måste de också båda två fortsätta med sina tjänster, den ena å ett, den andra å ett annat ställe — ett förhållande, som ingalunda är trefligt för ett nygift par.

Ett år härdade Anders ut med ett sådant lif, men då war det tvärt slut också. -- „Det må bära eller brista“, tänkte han, „men jag will ha min hustru på samma ställe, där jag är själf.“

Detta kunde dock icke gå för sig med mindre, än att han skaffade sig en stuga samt någonting att leswa af.

Anders hade två planer, och på dem hade han redan länge gått och ruswat. Antingen skulle han bli torpare med „två dagar i wifan“ och swälta litet i hela sitt lif, eller också skulle han bli nybyggare och swälta duftigt i tio år, men därefter börja stå sig bra, ja, kanske bli rik.

Anders beslöt sig för att bli nybyggare. Han erhöll nämligen af en bonde på ganska förmanliga wilkor ett färr med en angränsande

fwedjebacke att bebruka samt desutom en gammal hölada till boningshus. Höladan war dock sådan, att där wärkligen kunde bli en liten stuga af, ifall den något „diktades och reparerades.“

Och den, som kunde „dikta och reparera“, det war Anders. Från morgon till kväll, dag ut och dag in arbetade och bråkade han nu med den gamla höladan. Bar själf stockarne på sina kraftfulla skuldror, uppsatte dem den ena efter den andra, lade duktigt med mosja emellan, och en wacker dag hade han sin stuga „under tak“, som man säger.

Stor war den icke, ej häller wacker, men den hade dock en fördel framför andra stugor — i Anders' tycke nämligen — den war hans egen, riktigt hans egen. Och när den sedan blef färdig, riktigt färdig, med två fönster så stora hwardera som en H:fors pigas toilettspiegel — med en liten skorsten och en liten förstugukwist — då kände Anders' och hans hustrus förtjusning inga gränser.

„Se ändå, hwad man kan göra af ingenting!“ — sade Anders och slog armen om sin hustrus lif. — „Nu är det bara att börja arbeta med färret och fwedjebacken, så att wi få någonting att — äta.“

Men med kärrets, och swedjebackens brukning gick det icke så lätt. Anders hade hittills, sålänge han arbetat med stugan, haft litet pängar, med hwilka han lefwat under tiden, men nu woro dessa slut. Han måste således här- efter bredwid sin kärrodling äfwen arbeta för maten annorstädes, åtminstone sålänge kärret och swedjebacken ingenting afkastade. Han beräknade därför, att om han använde två dagar af weckan på sitt odlingsarbete, så kunde han på de öfriga fyra dagarna förtjena maten för sig och sin hustru. Det war också endast sommar- tiden han behöfde på det sättet dela sig; om wintern kunde han deremot helt egna sig åt förtjänstarbete, ty den tiden kunde naturligtwis inga odlingar wärfställas.

Den första dagen Anders begaf sig till sitt odlingsarbete med spaden och grästan i handen höll nästan på att redan bli hans sista. Han råfde nämligen stiga i ett s. k. „källöga“ och med den påföljd, att han sjönk i gytjan ända till armarne och otwifwelaktigt skulle förswun- nit i „jordens inre“, såwida icke hustrun på hans rop skyndat till hjelp.

„Här måste gräfwas ett stort utfallsdike, märker jag, annars blir det ingenting af hela kärret,“ — påstod Anders, sedan han wäl sluppit på det torra igen.

„Ja, nog tror jag, att här måste gräfwas någonting dylikt, annars kan du ännu drunkna här,“ — svarade hustrun.

Ja, det war då säkert, att det skulle behöfwas ett utfallsdike, och återstod därför ingenting annat för Anders, än att börja taga ihop med saken. Han wille börja i det sanaste stället; kanske när alt gick omkring behöfde han icke genomsträfwä hela kärret, utan endast den delen.

Och så gräfde han dag för dag — stod i wattenet jäms med knäna och lyfte den tunga gytjan på diket's kanter. Det andra arbetet wille helt och hållet bli försummadt, ty Anders war en sådan natur, att då han engång börjat med någonting hade han swårt att sluta därmed. Det war endast nöden och hans hustru, som då och då kunde förmå honom att gå på förtjänstarbete i byn. Han hade också desutom börjat grästa litet i swedjebacken, ty han wille ha så mycket uppodladt af denna som till ett litet potatisland.

På det sättet förgick tiden — sommaren, hösten och vintern. Det blef åter sommar och med den äfwen ljusare utsigter för Anders. Han hade om våren satt litet potatis i swedjebacken samt den föregående hösten satt litet råg i kärret, och nu väntade han sig en god skörd. — Men däraf blef intet . . . Frosten kom innan hösten och knep bort altsammans, och Anders måste med grämelse erkänna, att han nu efter ett års tråget arbete och många mödor icke kommit ett grand framåt såsom nybyggare.

Så gick det första året, och så gick det alt framgent . . . Swedjebacken började wißt år efter år afkasta litet mera, men kärret — däraf blef ingenting. Och dock offrade Anders hvarje ledig stund på detsamma — på utfallsdiket, ty alla sade, och han war äfwen själf fullkomligt öfwerthygad därom, att skulle det engång bli ordentligt gräfdt, så skulle kärret riktigt bli en grufwa, från hwilken den ena rika skörden efter den andra kunde ösas. Men se det war just knuten, att utfallsdiket aldrig wille bli färdigt. När Anders hade gräft en hel dag och wid källan såg bakom sig, föreföll det honom, som om gräfningen försiggått för hundra år sedan, så igenrasadt och igenfallet såg det ut. Och

hwad återstod då annat, än att åter börja ånyo. Engång måste det dock, när det mesta wattnet humnit rinna undan, och jorden blifwit litet hårdare, bli färdigt, och då — hwilken härlig lön för alla mödor

En kväll — det war mera på höstsidan — finna wi Anders sittande på kanten af sitt utfallsdike. Att hans tanke dock icke rörde sig omkring diket, det kunde man lätt se, om man noga gaf öga på hans magra, färvade ansigte. Nej, han tänkte på helt annat — på den tid då han ännu war ung och en af traktens bäste arbetare . . . Ja, han hade varit en duglig arbetare, men hwad hade han nu utträttat med all sin duglighet med allt sitt arbete! I dag war det jämt tio år, sedan han första gången sänkte spaden i kärret, och dock hade han på desja tio år icke humnit fullborda ett utfallsdike engång . . . Han hade sagt till sig själf, då han började: i tio år får jag swälta, men därefter börjar det gå bra, ja, kanske blir jag rik . . . Men huru såg det nu ut efter desja tio år? — Jo, långt ifrån bra! I stugan satt hans förr så wackra hustru, blef och astärd af

arbete och nattwaf, omgifwen af sex barn, och alla desfa hade knapt sitt dagliga bröd . . . Och huru hade han icke arbetat, trälrat och hoppats dag från dag, år från år . . . Huru hade han icke drömt om en liten, nätt, rödmålad stuga i stället för den gamla ladan — om välklädda, friska barn, som med glädje i ansigtet skulle springa honom till mötes, då han hemkom från arbetet . . . Men af allt detta hade intet gått i fullbordan . . . Kanske hade det dock warit bättre, om han blifwit torpare med „två dagar i wikan“ . . . Ja, hwem wet . . . Att bryta bygd i ödemark är icke så lätt. Det går icke på en mansålder, det fordras flere. Arbetare efter arbetare skall stupa undan och bilda liksom en grund, ett underlag för de därpå följande . . . Men engång skall dock arbetet och ihärdigheten segra och — utfallsdiken bli gräfsda . . . Men allt detta förstod icke Anders. Han tyckte, att när man arbetar så, som han hade gjort, så bör man också wänta sig någon bättre lön därför, än han hade fått.

Han såg på molnen däruppe, hur de pilsnabt jagade hwarandra på den grå himlen — hur de små molnen öfwerflyglades, „förintades“ af de större, ehuru nog de små sträfwade lika

skynsamt, lika outtröttligt fram på sin färd . . . Och han stirrade och stirrade oafwändt i rymden, tills den ena tåren efter den andra började falla ned från hans bruna fårade kind Huu! . . . Han kände en sådan underlig kyla om sina fötter . . . Det war då icke så besynnerligt! Han hade ju i tio år nästan dagligen stått med fötterna i wattenet — där i kärret . . . Det förbannade utfallsdiket . . . ! Kyllan blef allt starkare och starkare. Ifrån fötterna smög den sig upp längs benen och så allt högre och högre . . . tills den nådde bröstet . . .

Hans hustru ropade på honom, men hon fick intet swar. Hon gick närmare, lade sin hand på hans skuldra och såg honom i ansigtet.

Han war — död

Den, som tror att hustrun skrek till, fastade sig öfwer lifet och utbröt i wild klagan, så mistager den sig fullkomligt. Nej, en dödlig blekhet, några frampryckningar kring munnen war det enda, som märktes hos den ännu unga enkan. Men desja frampryckningar de lämnade ett bittert drag efter sig — ett drag, som sedermera aldrig utplånades från hennes ansigte.

Hon tog den döde mannen i sina kraftfulla

armar och bar honom in i stugan, där hon lade honom på sängen — den enda som fanns i huset. Sedan gick hon ut och kallade in barnen, hvilka voro spridda här och där kring huset. De voro sex stycken, det äldsta blott nio år gammalt.

„Nu är far död“ — började hon, men mera kom det icke, Den länge återhållna gråten bröt ändtligt ut

Så stod hon då där ensam med sina sex barn och hade ingenting att lefwa af. „Jorden“ kunde hon naturligtwis icke mera behålla, ty hwem skulle nu sköta den, då mannen war död. Stugan, den war dock hennes, ty den hade mannen köpt för sina egna pengar.

Ju mera hon tänkte på det, som förestod henne, desto mörkare tedde det sig. Så länge mannen lefde, hade det wilst varit fattigt och knapt också, men riktigt utan bröd hade de dock aldrig varit. Nu däremot skulle det helt säkert bli annorlunda. Det lilla, som de inhämtat från „jorden“ denna höst, hade hon till stor del fått sälja, för att få mannen begrafwad, och det öfriga som återstod skulle knapt räcka några veckor. Ja, hungersnöden stod för

dörren, såwida icke beskedliga människor hjälpte dem

Stackars hennes små barn! Det yngsta låg ännu i waggan, och det äldsta — en gosse — war blott nio år gammalt. Huru skulle de kunna uthärda allt det elände, som wäntade dem! Skulle de icke dö bort, det ena efter det andra — af swält, utan att hon kunde förhindra det . . .

Hon tog det yngsta barnet ur waggan, kyfste och smekte det, under det tårarne droppade ned och fuktade des's bleka, magra kinder.

Det, som enfan wäntat att skulle inträffa, det inträffade äfwen: hungersnöden kom och klap-pade på hennes dörr. Hennes egna förråd woro snart förtärda, och förtjänsten för det lilla arbete hon erhöll af bönderna i byn förslog raft ingenting. Mången twäll hade hon redan fått gå till hwila med hungrande mage, ty barnens mest trängande behof skulle i främsta rummet tillgodoses. En stor del af deras under årens lopp sammanstrapade husgerådssaker hade redan fått wandra som „panter“ för matförnödenheter till bondgårdarna, och det öfriga som återstod skulle naturligtwis snart gå samma wäg.

Hon hade alltid förut benämnt sådana mödrar „wäru lösa och slarfaktiga“, som oaktadt de woro fattiga, höllo sina barn dåligt klädda och smutsiga . . . Men huru sågo nu hennes barn ut! — Trasiga, magra och utmärglade af den dåliga kosten, liknade de riktiga tiggaringar. — Men huru kunde hon hålla dem annorlunda? När hon lappade deras murfna klädespaster på det ena stället, så gick det genast hål bredwid — och nytt kan ingalunda den gifwa sina barn, som icke ens är i stånd att anskaffa åt dem deras dagliga bröd . . .

En kväll — det war närmare Julen, och kölden war owanligt skarp — wandrade enkan hemåt från byn, dit hon fört litet arbete, som hon haft af en bonde. Hon hade varit borta nästan halfwa dagen, ty hennes stuga låg ganska aflägsen från själfwa byn. Det war därför med en känsla af oro hon wandrade mot hemmet till. Det war, som om någonting i hennes inre sagt, att det icke stod rätt till därhemma, att någonting händt barnen. Hon påskyndade sina steg, så mycket hennes swaga krafter det tilläto, för att så fort som möjligt nå hemmet och de sina.

Snart kunde äfwen stugan skönjas i half-

dunklet, men intet ljus lyste från det lilla fönstret, utan allt war mörkt . . . Men det kunde icke håller vara annorlunda. Där fanns ju icke en wedsticka inne engång, allraminist något ljus.

Hon lade handen på dörrklinkan, men stannade ett ögonblick och lyssnade, innan hon inträdde.

Det war tyjt därinne som i grafwen.

Hon öppnade dörren med klappande hjärta, men kunde till en början icke urskilja någonting i den mörka stugan. Slutligen upptäckte hon dock en flunga barnhufswuden uppe i sängen. De hade för köldens skull krupit så nära hvarandra som möjligt.

„Är ni där, mina barn? — frågade hon med darrande stämma.

„Mamma, mamma!“ — ljöd en mängd barnröster på en gång, och de små kröpo ur sängen och fattade med sina blåfrusna händer i modrens klädnig.

„Får wi mat nu, mamma?“ — ljöd det åter. — „Wi ä' så hungriga . . .“

„Jo, jo, ni ska' få, bara ni wänta“, — svarade modren. — „Men först ska' wi försöka få litet eld upp.“

„Jag wet int, hwad Gustu felar“, började

den äldste gossen . . . „Han ligger där i waggan, och int rörs han, och int talar han, fast hwad man gör åt honom . . . Bara han int är död . . .“

Modren gaf till ett utrop. Hon hade i mörkret och på desja få ögonblick icke obserwerat, att det minsta barnet icke war bland de andra. Men nu wid gossens tal rusade hon fram till waggan, där hon efter något samlande fick tag i barnet.

Hon tog det i famnen och försökte med sina darrande, frusna fingrar få eld på den lilla talgdanfen, som hon erhållit därute byn. Slutligen lyckades det också för henne, och wid dess dunkla sken såg hon att barnet war dödt.

De små händerna woro kramraktigt knutna, munnen med de blåa läpparne halföppen, och de stora, bruna ögonen — ett arf efter modren — stodo widöppna och stirrade glasartadt henne till mötes.

Hon lade det döda barnet sakta i waggan tillbaka, och satte den usla talgdanfen i mynningen på en flaska, som stod på bordet. Hennes ansigte war hwitt som snön därute, och det bittra draget fring munnen, som hon haft altsedan mannens död, framträdde tydligare än någonsin . . .

„I morgon måste du, Janne“, — sade hon, i det hon wände sig till den äldsta gossen, — „gå till byn, till kommunalnämndemannen och begära, att wi få liten hjälp från fattigkassan . . . annars tror jag wi snart dö allihop“

„Jag skulle gärna gå själf“, — tillade hon, — men jag wägar int lämna er barn allena mer . . .“

„Men jag har inga stöflar“, — påstod gossen.

„Du får ta mina kängor på fötterna, och om du springer duktigt, så håller du dig nog varm“, — genmälde modren. — „Men se här“, — fortsatte hon, — „ha ni litet mat kom nu!“ — och hon utwecklade därwid från ett knyck ett bröd jämte annat smått i matwäg, som hon medfört från byn.

Barnen kastade sig med glupande iswer öfwer den framfatta maten. Det märktes nog, att de ingenting förtärt på hela dagen . . .

Den följande morgonen war Janne i god tid på fötter för att wandra till kommunalnämndemannen. Modren däremot kunde icke lämna sängen, ty hon hade blifwit sjuk. Under natten hade hon flera gånger yrat och skrifit så,

att barnen förskräckta krupit ur fängen på golfwet, där de sedan om morgonen lågo halfnakna och skälswande af köld. -- Kölden war också denna dag owanligt stark, men icke en wedsticka fans i kofjan att göra upp eld med. För att få litet warmare, kröpo barnen nu tillbaka bredwid modren i fängen, där de gräfsde in sig bland klädespaltorna. Det lilla, som återstod af maten sedan föregående kväll, förtärde barnen äfwen där i fängen Modren kunde ingenting äta.

Det war redan ganska långt lidet på eftermiddagen, då Janne anlände hem, efter sitt besök hos kommunalnämndemannen. Men så hade han också haft ett swårt dagswärke, den lille nioåringen. Det hade nämligen börjat juöa och blåsa på dagen, och alla wägar hade tillföljd deraf blifwit nästan ofarbara — ishinnerhet för fotgångare. Ja, kanske skulle gossen icke orkat till hemmet tillbaka, såwida icke en beskedlig bonde låtit honom åta ett stycke på sitt hölafs.

„Mor, mor, jag har „hjälp“ — nu får wi mat!“ — ropade han, sedan han wäl hunnit inom dörren. „Se här!“ — och han framdrog derwid från barnen en nedskrynklad och smutsig papperslapp, hwilken han gaf åt modren.

Enkan tog lappen i sina magra händer och öppnade den försigtigt. Hon hade som barn fått lära sig skrifa, och hon kunde följaktligen äfwen nu läsa, hwad där med fluddiga, stora bokstäfwer stod på lappen. — Hon läste:

„Beder ödmjåteligen herr gästgifwaren och kominalordförarn wa så goer å ge tre (3) kappor råg åf fattispannåln åt enkan ram, som å mycki fatiger, intyggar

Högaktningsfullt

Karl Sfriwars,

Kominalnåmdiman“

Enkan stirrade en stund på „hålpå“, som hon fått, dårestår slångde hon den på golfwet.

„Swarför gör ni så, mor?“ — frågade Janne, som stått bredwid och sett på, sålänge modren läste.

„Jo, just dårför,“ — swarade modren, — „att den hjälpen, som du hämtade, betyder lika mycket som ingenting . . . Dår står, att wi ska' få tre kappar råg från gästgifwaren, men till honom är nära en mils wåg . . . och hwem skulle gå dit sedan! . . . Jag orkar int -- och ingalunda du håller . . . Men så då int nåmdemannen någonting?“ — frågade hon.

„Jo, han sade“, — svarade gossen gråtande, — „att fattigt folk borde int gifta sig och skaffa barn till värden till molest åt socknen.“

„Jaså,“ — svarade enkan långsamt och wände bort sina ögon från den gråtande gossen.

Ett swiket hopp är wäl dock det wärsta af alt, och isynnerhet när man hoppas under sådana omständigheter, som här war fallet. Enkan hade icke förut welat anlita fattigwärden, ehuru hon nog skulle behöft det. Hon hade också sin stoltshet och wille i det längsta med sitt arbete förörja sig och de fina. Och nu då hon, själf sjuk och barnen nära hungerödöden, hade gjort det — tiggat „samhället“ om en liten hjälp, hade man skickat henne en smutsig papperslapp — liksom ett hån.

Febern, som på dagen litet lämnat henne, infann sig nu åter wärre än förut. Hon fastade sig af och an på sitt usla läger och ropade på watten, watten, för att få den brännande törst släckt, som alltid åtföljer den sjukdomen. Ja watten, det kunde hon då nog få, ty om de icke hade annat, så hade de åtminstone en god brunn på gården Hon

drack gång på gång af den iskalla drycken, som Janne hämtade henne, men beshunnerligt — ju mera hon drack, desto större blef den brännande törsten. Till slut kunde hon icke mera få några rediga ord öfwer de torra, blåaktiga läpparne, utan låg och wändades med hemskt förwirrade anletsdrag och de blodsprängda ögonen onaturligt stora. Andedräkten blef tung och flåsande, och hon försökte nästan med wild häftighet slita kläderna af kroppen

Barnen sutto två i spiseln och tuggade sotkol, det tredje låg på golfwet och gnagade på det, som ännu återstod af den frusna talgduken sedan föregående kväll, och de två äldsta stodo gråtande wid modrens säng . . . Det sjätte låg dödt och fruset därute i farstum

Så fortsfor det hela natten. Mot morgonen inträdde deremot en förändring till det bättre i enfans tillstånd. Talsförmågan infann sig åter, men hon war dock fortfarande så swag att hon icke ens kunde röra på hufswudet.

Barnen hade somnat på samma ställen, där de sutto om källan d. w. s. i spiseln och på golfwet. Nu under deras sömn kunde man wärkligen se, hwad hunger och elände kunna åstadkomma på ett barnaansigte. De lifnade mera

wålnader, uppstigna ur grafwen, med sina magra, bleka och utmårglade ansigten, sina i trasor inhöljda kroppar, äro människobarn. Och de skola dock en dag, om de få lefwa, liksom deras fader arbeta kroppsarbetarens tunga arbete. Man skall äfwen af dem fordra styrka, ihärdighet och arbetsamhet, oaktadt deras barndom -- grunden, underlaget för den följande lifsåldern, varit en enda kedja af swält och lidanden af alla slag

Något senare på dagen, sedan wägarne blifwit litet uppförda, skickades Janne af modren igen ut till byn för att söka hjelp. För sig själf önskade enkan numera ingenting, ty hon wiste, att hennes lefnadstimme snart war slagen, men det war för barnens skull, ty om de icke i dag finge någonting att äta, så skulle de otwifwelaktigt duka under.

Men det war icke till „kominalnämndimannen“, ej heller till någon annan bonde Janne nu skickades, utan det war till ett fattigt torparfolk. Enkan trodde nämligen, att den, som själf är fattig och wet hwad werkelig nöd will

säga, är mera willig att räcka en hjälpsam hand åt den i ännu sämre omständigheter stadde nästan, än den rike -- och hon blef icke häller beswiken i sin förmodan. Torparmor skickade hwarken smutsiga papper slampor eller andra dylika „hjälpmedel“, utan hon infann sig sjelf, medförande, utom hoppet om bättre dagar, äfwen matförnödenheter -- så långt hennes små förråd det medgifwit.

Ja, nu skulle man sett, hwilken glädje det blef i den usla tojan. De små barnens ögon riktigt tindrade af förnöjelse, då de sågo de hårda brödkanterna, som framfattes af torparmor, och som glupande wargungar fastade de sig sedan öfwer den tarfliga anrättningen. Till och med öfwer enkans likbleka ansigte flög ett matt leende, då hon såg sina barns glädje. Hon wille sammanknäppa sina händer till bön — till tackfägelse, men förmådde icke röra dem ens så mycket. Dock, stor sak, icke är det med händerna man ber, utan med hjärtat

Twå dagar därefter hade enkan slutat sin kamp och wandrat dit, hwarest förut hennes man och sedan hennes yngsta barn gått förut — i grafwen.

Och barnen? — Ja, de blefwo som fader-
och moderlösa af fattigwården bortauktionerade
till de minstfordrande, och komma sålunda att
få sina hem det ena här, det andra där

Gubben Rolig och hans mågar.

Om någon gjorde skäl för sitt namn, så nog war det gubben Rolig, ty en roligare karl fanns icke på nära näjder.

Redan till det yttre war gubben kostlig att åse. Liten och trind med „armar som skacklar och ben såsom hjul“, uppväkte hans blotta åsyn redan löje och grin, där han wisade sig. Och började han prata sedan, hwilket han nog alltid gjorde, så då stack spjufweru fram ur hwarje ord, ur hwarje gest, och man må ste skratta, om man wille eller icke. Själf war gubben mycket allwarfam, under det han talade, och man skulle däråf komma på den tanken, att han för sin egen del war föga road af sina kwickheter, såwida icke de små, blå ögonen under de något buskiga ögonbrynen och de ständiga ryckningarne i mungiporna skwalrat om motsatsen. Rolig war därföre en gärna sedd gäst, där det skulle wara „roligt“, såsom å danser, bröllop och dylika tillställningar, och man kostade gärna några

supar på honom, för att få honom att bli „ännu roligare.“ Stor människokänedom ägde gubben äfwen, ty under sina skomakerifärder — han war nämligen skomakare — från gård till gård, från by till by, hade han „allti hawi ögon a örona mässe“, som han själf uttryckte sig.

Ja, många woro de putslustiga upptåg och anekdoter, som tillskrifvos gubben Rolig, och roliga woro de också alla, men roligast war dock i mångens tycke det upptåg, som förskaffade gubben — måg.

Rolig hade nämligen äfwen — utom åttskilliga tusen på listbottnet — en dotter, som ansågs för en af bygdens wackeraste flickor. Och wacker war hon i sanning också: lång och smärt med knollrigt hår samt ögon, som riktigt woro skapade att „köpa fisk med“. Ligger man ännu därtill, att hon war ensam arstagarinna till faders „tusen“, så är det intet under, att pojkarne i trakten hängde efter henne, „som den onde efter nämde männen“, för att begagna ett af gubben Roligs egna uttryck.

Men Lena — så hette flickan — måste ha insett, att det icke war så mycket efter henne själf, som icke mera efter hennes fars „tusen“, de flesta af pojkarne sträfwade, eftersom hon

ännu icke wid tjugu års ålder gjort sitt wal. Och dock hade det bland hennes friare funnits flere hemmansföner, ja, till och med en riktig rusthållarson.

Men så flyttade där till byn -- Lena gick då i sitt tjugondeandra år -- en dräng, en wacker, ljuslätt yngling, och denne wunn, hwad så många förgäfwes eftersträfwat: Lenas kärlek samt löftet att bli hans för hela lifwet.

Detta war als icke i gubben Nolligs smak, att bortgifva sin dotter åt en dräng, som icke ägde mera än „en Gud och en jacka“, och som ännu till war en sådan där „flickas“ pojke. Nej, hållre skulle han sett, att Lena skänkt sitt hjärta åt „Nybyggars-Gustaf“, som ägde ett stort, skuldfritt nybygge jämte fullt upp i kistor och lärar och hwilken äfwen hörde till en af Lenas ifrigaste beundrare. Denna sin tanke sade gubben äfwen åt Lena samt tillade desutom, att han icke skulle ge sitt samtycke till giftermål mellan henne och „Bottas-Anders“ -- så kallades Lenas trolofwade -- åtminstone icke „tills-widare.“ Han war icke den, som med swett och möda skrapat ihop några tusen, för att sedan kasta dem i famnen på förste, bästa „drängspoling.“

Det såg således mörkt ut för de unga tu, och Gud wet hur det tillslut skulle gått med deras lycka, om icke saken afgjorts af gubben Kolig själf till allmän belåtenhet och det på ett sätt, som war rolighetsmakaren Kolig värdigt.

Det war sommar.

Höbärgningen pågick som bäst i trakten, och det war därför en brådska och ett lif, som andra tider på året icke kunna uppvisa. De flesta gårdar stodo toma och ödsliga, ty alla, som förmådde röra räffan eller lien, woro ute på höängarne. Afwen de fattiga, de som icke hade egna ägor att bärga, woro borta från sina hem. De arbetade åt bönderna, dels för dagspänning, dels för att sedan på hösten få bärga någon ängs- eller skogsbacke, som bönderna icke „idist dras me.“

Gubben Kolig hörde till dem, som hade egna ägor, hwilka han genom köp förskaffat sig. Men som han war för gammal att orka slå sina ängslappar själf, och någon annan karl ej håller fans i huset, så beslöt han att hålla s. k. „talko“. För den skull skickade han bud kring byn, att ifall gossarne den och den kwallen wille

komma och „ta eit tag“ med sina liar på hans äng, så wore de wälkomna. „Traktering“ skulle icke fattas.

Och „gossarne“ kommo äfwen på den utfatta kvällen, nästan „man ur huse“. Ja, till och med några flickor insunno sig, ty det kunde ju behöfwas „sankare“. Dessutom wiste man nästan med säkerhet, att gubben skulle ställa till en liten dans efteråt, och kanske war det denna omständighet, som lockade flickorna dit.

Snart wore alla i full wärksamhet.

De blanka liarne glimmade i aftonsolens sken, där de under muntert skratt och skämt fördes fram och åter genom det redan daggiga gräset af de i bara skjortärmarne klädde unge männen. Då och då gjorde man halt för att ta en styrketår ur Roligs flaska, som denne jämt bar hos sig eller också gjordes ett längre uppehåll, för „at' smak på kwa Lena had' i pannon“, som kokade öfwer en liten eld ett stycke från ladan.

Rasht gick arbetet, och rasht gick också „trakteringen“ med.

Slutligen kunde man icke mera slå efter hwarandra i linje, ty ängen war liten, utan man måste slå hur det blott passade — den ena här, den andra där. — Ungefär midt på

ängen blef en stor, nästan fyrkantig bit oflagen, och på denna började Nybyggars-Gustaf jämte Bottas-Anders „pröfwa sina liar.“

Gubben Rolig stod ett stycke ifrån med bränwinsflaskan i hand och såg på hur de två unga männen „filade“ af efter hwarandra kring den fyrkantiga biten.

Plötsligt flög en „galen idé“ genom gubbens hjärna. Det war en sådan där ingifwelse, som hwar och en någon gång helt plötsligt fått, och som, om den kommit till utförande, man wanligtwis fått ångra efteråt.

„Pojkar!“ — ropade han, så mycket han förmådde, under det skalken tittade fram ur hans små, blå ögon.

De närmast slående, bland dem Gustaf och dennes kamrat, stannade med arbetet.

„Jo, ser ni, pojkar, ja' har fått någonting i mitt hufwud . . .“

„Det märks nog“, — afbröt en med en talande blick på gubbens bränwinsflaska

„Åh prat! — Nej, jag har någonting annat, någonting som är rätt roligt,“ — fortsatte Rolig. — „Ser ni, där slå Nybyggars Gustaf och Bottas Anders på en och samma bit, och ni wet nog, hm, . . . (gubben blickade

härwid på Lena) — „Men nu lofwar jag, att den utaf de där två, som först kan trötta ut den andra, han ska' få bli måg åt mig . . . han ska få dottern min Begriper ni?“

Jo, de begrepo nog alla, ty ett skallande skratt belönade gubbens förslag.

„Nå, går ni in på saken också?“ — frågade Kolig wänd till de två, som förslaget angick.

„Ja men, gör jag int det“, — swarade Gustaf, som redan i andanom såg sig som segerwinnare.

„Nog är jag också med om saken“, — inföll Anders skyndsamt. Det skulle häller icke warit wärdt att neka, ty då hade han nog snart blifwit utskrattad.

„Nå så börja wi då!“ — ropade Kolig högt skrattande åt sitt befängda infall, hwilket skulle förskaffa honom ett godt tillfälle att så där öppet få förklara Gustaf som sin måg, ty icke ett ögoublick twiflade han på dennes seger, hwilket wäl häller ingen annan gjorde. Gustaf war ju stor och stark som en jätte, då den andre däremot war, om icke just liten, så åtminstone tämligen flent bygd. Dessutom war

Gustaf känd för att vara en af traktens bästa slätterkarlar.

„Ett tu!“ — ropade någon

Liarne sänktes med detsamma i gräset, och kampen började.

Gustaf slog nu förut, och det gälde därför för Anders att gå så „kärt på“ som möjligt, för att sedan, ifall Gustaf icke orkade undan, ropa honom „ur slaget“, då segern tillhörde Anders. Orkade Anders däremot icke följa Gustaf, utan lämnade sig efter, då war segern den senares.

Alla de andra upphörde att slå samt följde nu med spändt intresse de kämpande.

Litet affides stod Lena, blek och darrande. Hon visste, att om Anders förlorade, så wore han äfwen förlorad för henne. Hon kände honom så väl och visste, att han icke skulle emottaga en lycka, som han icke varit man att kämpa sig till — i det ärliga arbetets kamp.

Men efter de slående gick gubben Rolig och gungade händerna af förnöjelse. „Det är ju rakt som i sagorna!“ — utropade han litet emellan. — „Där får prinsén klättra opp med glasbärget och göra en hel mängd andra dyliga konster, förr än han får prinsessan . . . och

min dotter hon är nog så god som någon prinsessa, ha, ha, ha!" —

De slående hade nu gjort twenne slag fring fyrkanten, men woro alt fortfarande tätt efter hwarandra. Segern war således ännu owis.

Gustaf thyktes anstränga alla sina krafter för att få försprång framom sin medtäflare. Men denne wille icke lämna honom något sådant. Bådas liar fördes lika snabt genom gräset, och båda gjorde de också lika breda hugg.

„Gå på friskare, Gustaf, och låt int Anders hugg benen undan dig!" — ropade en.

„Och du, Anders," — inföll en annan, — „häng efter Gustaf bara!"

Så blef det åter thst.

Det hwäsende ljudet af liarne, där de fördes fram och åter genom gräset, samt de sländes tunga andedrägt war det enda, som förnams.

Plötsligt började Anders lämna sig efter. Först litet, men så allt mera och mera.

Gustaf, som märkte detta, ansträngde sig till det yttersta för att få mellanrummet ännu större. Han riktigt „wäldslog", som det heter. Stora swettpärlor droppade från hans panna och kinder, ögonen stodo blodsprängda ur sina

hålor, och bröstet häfde sig upp och ned som en blåsbälg.

„Kastka på, Anders, du blir efter!“ — ljöd en uppmuntrande röst ur hopen.

Anders följde uppmaningen, gjorde några breda hugg, och så war han åter tätt inpå Gustaf. Det war således endast en „fint“ det där att han lämnade sig efter.

„Ur slaget!“ — ljöd plötsligt Anders' stämma.

Kolig hoppade högt wid detta ord, och ett sorl af förwåning hördes från de andra.

„Ur slaget!“ — ropade Anders ånyo.

Gustaf gjorde ännu några förtwißlade hugg, men inseende att segeren numera war förlorad för honom, kastade han omedelbart derefter lien ifrån sig, gjorde ett skutt åt sidan samt lämnade vägen fri.

Anders slog ännu ett litet stycke för att wisa, att han icke war uttröttad, men så slutade äfwen han.

Gubben Kolig såg ut, som om han fallit från skynne.

„Har du sett på fan, har du sett på fan!“ — war det enda han kunde säga på en god stund. Alla skrattade.

„Nu lär det ha gått tvärt emot hwad ni önskade,“ — yttrade en.

Förnyade skrattsfwör.

„Nej så katten håller, om det gick tvärt emot hwad jag önskade“, — swarade gubben stolt samt tillika förargad öfwer, att man skrattade på hans befostrnad. — „Anders ska' få flickan, för han har ärligt förtjänt henne . . . och ni andra ska' wara så goda och slå ängen slut, så får ni er sedan en liten „swängom,‘ i stugan min.“

Gubben höll ord. Lena och Anders fingo hwarandra, och deras bröllop firades samma höst.

Under bröllopet gick gubben jämt och talade om sitt lustiga infall, som så där hastigt beredt twänne ungas lycka. — „Men“ — slutade hon alltid sitt tal om den saken — „int hade jag ännat, att det skulle gå på det sättet som det gick, ha, ha, ha!“ —

Från strid till frid.

Wid utkanten af byn på „herrgårdsmarken“ står ett förfallet ruckel, hopfogadt af grofwa obilade stockar med torstak — ett ruckel, som wi i dagligt tal benämna „stuga“. Denna stuga äges egentligen af „patron“ på herregården, ehuru han för många år sedan öfwerlät den på arrende åt en af sina forne drängar, hwilken gifte sig och sålunda behöfde någonting att föra hustrun uti. Då redan war rucklet dåligt och knapt beboeligt, och nu under årens lopp hade det blifwit sådant, att det hwarje stund hotar att störta öfwerända, ty hwarken arrendatorn eller ägaren göra någonting för att afhjelpa bristerna.

Låtom oss „fördensfull“ en eftermiddagsstund, utan fruktan för fattigdomen och eländet, som säkert derinne påträffas, göra ett besök i rucklet.

Det första, som möter våra blickar wid inträdet, är en lång, mager kwiinna med ett

ytterst sjufligt och lidande utseende. Hennes blåbleka ansigte, hennes insjunkna bröst och trasiga klädsel vittna alltför väl om, att hennes lif ingalunda är någon „wandring på rosor“.

Vi se ofs nogare omkring i detta mörka klyffe och finna, att kvinnan icke är den enda personen därinne.

I en fäng, som icke innehåller stort annat än några halfruttnade halmsstrån, sitter en gosse af omkring 12 års ålder och petar med sina små, magra fingrar om ett tunt hwitt trästycke hwilket han böjer och wrider fram och åter, tills han slutligen får det att likna någonting, som af allmogen kallas „smörast“. Gossen är föröfrigt ofärdig i benen och urståndsfatt att utan andras hjälp röra sig från stället samt slysselsätter sig wärkligen med att förfärdiga astar.

Ännu en blick och wi märka, att stugan inrymmer flera personer än kvinnan och gossen.

På golfwet kräla nämligen två flickor, ungefär 6 år gamla, lika stora med lika utseende: magra, smutsiga och trasiga. Men det är ej heller någonting att förundra sig öfwer, att de äro så lika, ty barnen äro twillingar.

I waggan, som röres af kvinnans ena fot

under det hon sysslar med någonting i spiseln, ligger desutom en parfwel till pojke och sofwer — sofwer' oskuldens och barnets sömn.

De äro således fem personer i stugan, och då wi öfwerlygat oss om det, sätta wi oss på bänken wid väggen för att taga själfwa stugans inre i närmare skärskådande.

Den är för det första liten och låg, ja, så låg, att till och med kvinnan måste böja på hufwudet, då hon träder under någon ås. Spiseln, svart och sotig liksom hela det inre föröfrigt, upptager säkert en tredjedel af utrymmet, och en stor hög torra kwiſtar upptager den andra tredjedelen. Längs ena väggen står fängen, uti hwilken den ofärdige gossen sitter och längs den andra en på bockar stäld „lafwe“, som troligtwis tjänar till liggplats åt någon. En hylla med några gamla, spruckna stenkärl uti, ett bord, på hwilket de usla kwarlesworna efter en nys slutad måltid ännu besinna sig, samt en söndrig stol och bänken, på hwilken wi sitta, utgöra det öfriga möblemanget.

Kanske kunde ännu ett och annat upptäckas, såsom ett par spruckna träskor wid dörren, en hxe på „wäggnaggen“ med mera dylikt, ifall

wi finge mera tid på oss och icke stördes i våra betraktelser af den ofärdige gossen i fängsen.

„Mor, mor!“ — ropade han. — „Jag tror, att far kommer hem nu eller manne det wara någon annan karl, som kommer gåendes uppför backen.“

Mor svarade ingenting, utan gick fram till fönstret, satte ansigtet mot rutan och spejade en stund nedåt backen till.

„Ja, nog är det far och full som wanligt“, — sade hon därpå långsamt och, som det tyktes, likgiltigt.

„Har ni nu maten i ordning, mor, annars blir det åter ett wäsnande, som är förskräckligt? — yttrade den ofärdige gossen med tydlig rädsla målad i sitt ansigte.

„Bröd och fisk fins på bordet, och potätren wärmas som bäst i spiseln annat ha wi int,“ — svarade kvinnan ännu likgiltigare än förut.

„Tyft, nu kommer han! — Bara int nu Gustu waknar i waggan och börjar skrifa igen“, — sade den ofärdige.

Dörren öppnades också i detsamma, och en medelålders, stornväxt man med ett rödlätt plusstigt ansigte försökte krafla sig öfwer tröskeln

Detta lyckades dock icke bättre, än att han föll framstupa omkull med hufwudet så godt som ofwanpå träskorna.

„Ja' har ju sagt, att ni ska' ta bort edra träskor och int låta dem stå här bredwid dörren!“

— wrålade den stupande och försökte resa sig.

„Det är dina egna träskor, och du har själf satt dem där,“ — swarade hustrun mildt och wille räcka honom handen, så att han skulle slippa upp.

„Dra för . . . och kom icke hit!“ — röt mannen. — „Har du maten i ordning åt mig?“

Hustrun tänkte swara någonting, men hon hindrades därifrån af det lilla barnet i waggan som af bullret waknat och nu började skrika med full hals.

Barnskrik war någonting, som mannen icke kunde tåla; han hade aldrig funnat tåla det, sade han. Det war därför med klappande hjerta modren skyndade till waggan för att få den lille att tystna.

„Wys, wys, liten wän,
Ligg nu wackert stilla!
Socker och kringlor får du se'n,
Blott du sofwer, min lilla“ —

sjöng hon sakta, under det hon waggade med handen tryckt mot barnets bröst, så att de lösa,

murkna golfstilarna skumpade upp och ned. Men den lille tystnade icke utan började i stället skrifa blott värre.

Manne fraslade sig under tiden på fötter och kom sedan raft fram till waggan. Han kunde, som sagt icke tåla barnskrik, och han hade därför uppfunnit ett eget sätt att tysta den skrikande — ett „slagord“, som genast satte liksom lås för munnen på den lille.

Han sträckte fram den knutna handen alldeles wid barnets ansigte och ropade så mycket han förmådde, med hemskt förwridet ansigte:

Tig på minuten, din s—ans unge, eller ska' jag ta dig i benen och slå dig i wäggen, så att bara en wät fläck ska bli efter!”

Det war „slagordet“, och det hade också önskad wärkan. Barnet tystnade ögonblickligen och blef liggande helt stilla, stirrande på den stora gestalten, som osäkert gungade fram och åter öfwer waggan. Det stannade så plötsligt i gråten, att ansigtet icke kunde återtaga sitt naturliga utseende på en god stund, utan blef uppdraget som wid början till ett krampaktigt skrik.

„Ser du, käring, hwad man kan göra ändå! — Nu „kwitar pojken int ordet håller“,

— sade mannen grinande och fäste sina af ruset talgiga ögon på hustrun.

Denna wände sig långsamt bort, yttrande med lågmäld stämna, att han skulle sätta sig att äta nu, sålänge maten war warm.

Mannen följde hustruns uppmaning och gick till bordet, alt fortfarande skrattande åt sitt beteende med barnet i waggan. Han hade dock knapt satt sig ned samt fått syn på det, som fans uppdukadt, för än han i wredesmod skrikande utbrast:

„Swad tror du riktigt att jag är för en, efter du satt sådan här mat åt mig. — Är detta folkmat — hä?“ — och därwid slog han näsven i bordet, så att talrikarna hoppade.

„Wi ha int någonting bättre“, — swarade hustrun. — „Allt är slut . . . och det borde du nog weta lika bra som jag.“

„Jag . . . ska' jag weta, om det fins mat i huset eller int! . . . Ska' jag sköta hushållet? . . . Du borde skämmas litet! — ropade mannen.

„Nej, int ska' du sköta hushållet, men du ska' arbeta och int bara supa, så skulle wi nog ha mat Nog borde du förstå, att int jag orkar arbet . . .“

„Safå, kanske int jag arbetar!“ — afbröt mannen henne. — „Svem är det, som skaffar mat till huset, om icke jag? — Men sådana äro ni kvinnor! — Bara man tar sig en fridag och en liten sup, så då skrifa ni genast, att man int arbetar, bara super, super“

„När har du till sist varit på arbete?“ — frågade hustrun och blickade honom rakt i ansigtet.

„Sjå ja det angår inte dig, utan håll mun på dig!“ — och därpå fattade han i den framsför honom på bordet liggande talrifen och ämnade slunga den efter hustrun. Men just som han höll handen upplyftad och sigtade för att träffade säkert, upptäckte han på hennes finger ett glänsande föremål.

„Så!“ — utbräst han och lät handen sjunka.

Saken var den, att hustrun hade en guldring, en mycket gammal en, flat och bred med ingraverade blommor och kvistar. Den hade i många, många år varit i hennes familjs ägo och alltid gått från mor till älska dotter. Hon hade fått den af sin mor, då hon gifte sig, och nu ämnade hon åter gifwa den åt sin älska dotter, som tjänade på herrgården, då hon

— Gud beware henne! — gifte sig. Hon höll ringen mycket kär, ty den war det enda minne hon numera ägde kvar efter modren, och hon skulle inte för alt i wärlden welat gifwa den åt någon annan än den, som borde få den. Hon hade förwarat den och hållit des tillswaro så hemlig, att icke ens mannen wistte att den fans till. Någon gång, då nöden war som störst, brukade hon lämna den i „pant“ för några marcker mjöl hos handelsmannen i byn. Sedan arbetade hon åter med fördubblad iswer för att få den utlöft. — Ringen war således äfwen ett slags nödanfare åt henne.

I dag, när den lille gossen i waggan skrilt och wäsnat och icke på något sätt låtit tyfta sig, hade hon tagit fram den från des gömställe. Hon wistte, att små barn ofta upphöra att gråta, då de få se något grant, glänsande föremål — och något annat „grant“ än ringen fans icke i stugan. Hon tog därför fram den, höll den öfwer barnets ögon, satte den på en tråd och lät den swänga i luften. — O, så det war roligt! Barnets gråt stannade nästan ögonblickligen, och slutligen somnade det med den gamla, glänsande guldringen mellan sina fingrar.

Modern tog bort den och satte den på sitt

eget finger. Det war länge, mycket länge sedan hon begagnat den, knapt nog efter giftermålet, ty hon hade fruktat att wisa den för mannen. — Det war därför intet under, att han kände en nästan lika stor glädje öfwer „granlåten“ som barnet, där hon stod och förde den fram och åter på det smala fingret Så tog hon ihop med ett arbete, men ringen gick alt fortfarande sitta kwar; så gick hon ut, utan att ännu ta bort den, och till sist glömde hon alldeles, att hon bar den

Nu, när mannen hejdade slaget och blef att sitta och stirra på hennes hand, insåg hon alt för wäl sin glömska, och hwad han hade upptäckt. — Hon blef likblek och förde med en snabb rörelse handen i kjolsickan.

„Ja — ha — ja! — Det fins int mat, men guldringar fins det nog! — Hwarifrån har du fått den granlåten?“

„Det är min egen ring — jag har fått den af mor min“, — swarade hustrun med skälfwande läppar.

„Din egen ring, sä'r du? — Har man hört på maken, ha, ha, ha! — Din ring! — Du wet kanske int, att alt, som är ditt, så är mitt, och alt som är mitt har du ingenting att

göra med", — sade mannen flinande. — „Men“
ta nu och visa åt mig den grånlåten för roskull!
— tillade han, i det han steg upp och närmade
sig hustrun.

Hon drog sig långsamt undan närmare
spiseln, allt fortsfarande med handen i fickan.

„Låt bli!“ — sade hon afwärjande, då
mannen räckte ut handen.

„Nå, du vill int visa åt din egen man,
hwad du har för saker . . . Wet du int, att
det står, att hustrun skall wara sin man under-
dånig och lyda honom i allt -- hä? . . . Wet
du int det? . . . Har du int läst i bibeln,
hwad där står?“ — sade han med gäckande
stämman, under det hans utseende och åtbörder
liknade kattens, då han leker med det till döden
dömda mösset.

Hustrun svarade ingenting, utan drog sig
fortfarande längs spiseln åt dörren till. Men
mannen som anade, att hon ämnade springa ut,
stälde sig i vägen och fattade henne i armen.

„Se så, inga konstner numera, draswel! —
Hit med ringen genast!“ — röt han.

„Nej, jag ger den int . . . det är min
egen ring“, — twidde hustrun . . . „Tag
alt, alt hwad du will, men låt mig behålla den

här!“ — och hon såg därwid bönsfallande upp i han ansigte.

„Tig och lyd!“ — och han knep därwid med den ena handen så hårdt han kunde om hennes arm, under det han med den andra tilldelade henne --- ett slag wid örat.

Hustruns hand losnade ur kjolsickan, och hon wacklade för ett ögonblick, men hon föll icke. Det war icke första gången han slog henne; därom witnade en mängd rispor och blånader i hennes ansigte. Hon brukade aldrig förswara sig eller göra motstånd, utan wanligtvis lät hon honom bulka på, tills han blef nöjd. Nu däremot ännade hon göra det — förswara sig. Striden gälde nu också någonting, som hon höll kärt och dyrbart, och som hon ogerna wille förlora.

Med en förtwiflad ansträngning lösrykte hon armen ur mannens järnhårda grepp, och då han ännade fatta nytt tag, knuffade hon honom med båda händerna mot bröstet, så att han raglade några steg tillbaka.

Mannen förwånades litet, ty hon hade, som sagdt, aldrig förr gjort motstånd. Men denna förwåning räckte blott ett ögonblick. I det nästa rusade han med en förfärlig swordom på

henne, fattade med båda armarne om hennes lif, och — hon kunde icke röra en muskel — slungade henne under sig på golfwet.

Nu började en förtwiflad kamp. Han försökte få henne att lossa upp fingrarna, men då hon icke gjorde det, började han bulka henne med knytnäfwen i ansigtet.

De två små flickorna, som sågo modrens nöd, började gråtande bedja: „far, söta far, slå int mamma, slå int mamma!“

Slutligen upphörde också „far“. Hustruns krafter hade nu blifwit så förswagade, att handens själfmant öppnades, och ringen trillade på golfwet.

Mannen upptog den genast och tilldelande hustrun en spark med foten, skyndade han ut genom dörren.

Ringen war hans!

Hustrun blef liggande alldeles stilla på golfwet — nästan som liflös. Ansigtet blödde ur flera sår på panna och kinder, kläderna woro rifna i trasor, och i bröstet kändes det, som om resbenen blifwit intryfka.

Så wåldsam hade han aldrig förr warit! Småningom började dock krafterna åter

infinna sig, och slutligen kunde hon stiga upp och tvätta blodet från ansigtet.

Sedan försökte hon tysta den lille gossen, som åter börjat skrifa.

Hennes ansigte var rätt hemskt att åse, der hon stod lutad öfver waggan. Det war icke blåblekt numera, utan nästan swart, öfverfålladt af blekröda strimmor. Men hennes röst war lugn, som om intet förefallit, då hon sjöng sin waggwisa för gossen.

Då den lille sent omsider tystnat, satte hon sig ned wid sitt arbete. Hon war owanligt skicklig i att spinna garn för fiskbragder och anlidades också i detta afseende mycket af fiskarene i trakten. Hon skulle med förtjensten af detta sitt arbete kunnat lefwa i ganska drägliga omständigheter med barnen, ifall hon fått behålla pänningarna för sig själf. Men detta fick hon ingalunda. Det war mannen, som alltid förde bort det färdiga arbetet och uppbar förtjänsten för detsamma. Den, som dock tror, att han hämtade hem, hwad han uppbar, mistar sig fullkomligt. Nej, lönnkrogen i byn war det ställe, där pängarne lämnades. Där, ibland lifafinnade kamrater, satt han dag ut och dag in och söp upp det, som hustrun under

fwett och möda förtjänade. Att han det oak-
tadt fordrade, att det skulle finnas mat i
huset, hafwa wi sett prof på.

Hustrun satte sig, som sagdt, ned wid sitt
arbete -- wid spinnrocken. Hon hade lofwat
åt den som lämnat henne arbetet, att det skulle
wara färdigt till denna dags afton, och hon
wille också gärna uppfylla sitt löfte, emedan hon
i arbetslön skulle få några små matförnöden-
heter -- och sådana behöfdes nog altför wäl.

Men det war besynnerligt, det wille alls
icke gå att spinna nu! Hon kunde icke känna
huru tråden löpte mellan fingrarna -- om den
blef för grof eller för fin. -- Hon knäpte på
händerna. De woro fullkomligt bra, endast nå-
got ömma af mannens hårda tag. Men då
hon fattade i tråden, tyckte hon att fingerän-
darne woro som af järn eller något annat
hårt, så känslolösa föreföllo de henne. Slut-
ligen, då det icke wille lyckas als med hela ar-
betet, utan tråden blef ojäm och knutig, satte
han ledsen spinnrocken i knuten och brast
i gråt.

„Hwarför gråter ni, mor?“ -- frågade
den ena af de små flickorna, i det hon smög
sig intill modren.

„Var tyst och låt mig vara i fred!“ —
 svarade modren mycket ondsjint.

Flickan såg litet förwånad på modren,
 men blef just icke skrämnd.

„Får wi int äta utaf det, som fins på
 bordet?“ — frågade hon ånyo.

„Nej, det får ni wißt icke,“ — svarade
 modren. — „Det skall vara åt far, när han
 kommer hem.“

„Nå, får wi någonting annat då att äta?
 — Wi ä' så hungriga, så hungriga,“ — kwidde
 flickan.

„Någonting a n n a t ha wi int nog
 får ni nu vara utan och wänta — så —
 länge“, — svarade modren mycket otåligt,

„Men wi ä' så hungriga, så hungriga . . .
“

Det war kväll. Kusligt och tämligen
 mörkt war det därute, oaktadt wären redan war
 ganska långt framskriden. Det hade hela efter=
 middagen fallit ett smått, fint duggregn, hwil=
 ket nu mot aftonen öfswergått till häftiga stört=
 skurar med åtföljande blåst.

Junne i stugan hade barnen somnat det ena
 efter det andra — med hungrande magar. En=

daft modren war ännu waken och på sin post, wäntande på mannen, hwilken säkert skulle komma hem förr eller senare under natten. Hon wågade icke lägga sig, ty hon wiste af gammalt, att om hon icke war på fötter, då han kom, skulle det wankas igen.

Det war redan långt efter midnatt, då mannen anlände -- drucken och skrikande som wanligt.

Han talade ingenting om ringen, men wäl mycket om ett „förtjänstarbete“, som han åtagit sig, och på hwilket han skulle förtjäna „mycket pengar.“

Han wäntade antagligen, att hustrun skulle berömma honom på något sätt — säga att han war en bra man, som wille arbeta och skaffa mat till huset, estersom han sladdrade upp och ned om sitt „förtjänstarbete“. Men då hon icke sade ett ord, utan satt tyst och lifgiltig på bänken och knapt lysnade till hwad han sade, upphörde han på småningom med sitt sladder, och slutligen insomnade han wid bordet med armarne forslagda under hufwudet.

Hustrun lät honom sitta, där han satt utan vidare. Själff kastade hon sig fullklädd i sängen bredwid den ofärdige gossen.

Hon kunde dock icke somna, ehuru det war

så långt lidet på natten, och oaktadt hon föröfrigt kände sig trött och sönderbråkad, som om hon släpat stenar. Hon tillslöt ögonen gång på gång — men fåfängt. De öppnades åter ofriwilligt, och sömnen — de tröttas och lidandes wälgörare — tycktes icke wilja infinna sig. Till slut försökte hon icke ens mera att somna, utan blef liggande med ögonen widöppna och lyssnade till regnets brus och stormens hvinande därute i natten.

Och som hon där låg och lyssnade och stirrade ut i det halvmörka rummet, började en hel hop tankar ansätta henne — tankar, hwilka hon förgäfwes försökte slå bort. Händelser, hwilka för länge, mycket länge sedan inträffat, uppdöko nu den ena efter den andra för hennes inre så tydliga och fullständiga, som om de tilldragit sig helt nys.

Hon mindes så tydligt, hur det såg ut för 30 år sedan, då hon ännu war ung och en af traktens wackeraste flickor Huru hade icke gossarne då „firat“ för henne och sökt hennes sällskap; Och huru många giftermåls anbud hade hon icke haft sedan! Till och med rike hemmansböner hade icke hållit sig för goda att till henne, torpardottren, tala om kärlek och äf-

tenskap. Men hon hade icke fäst sig wid deras anbud, ty hon hade hört, att man icke skall gifta sig utan kärlek, såwida man will bli lycklig — och lycklig — ja, det hade hon också welat bli Sedan kom han, han som nu satt där wid bordet och suarkade och wred sig under ruset, och wid hans anbud fäste hon sig, emedan hon älskade honom. Han war då ung och wacker så Wisst talade man om, och hon wiste det också själf, att han då redan icke „spottade i glaset“, men det felet trodde hon, att deras ömsesidiga kärlek skulle fördrifwa — helt och hållet. Ja, hon hade warit så säker därpå, att hon skrattat åt modren, som warnande sagt: „Tänk dig för, innan du räcker din hand åt en man, som har smak för glaset. Sådana som karlarne äro före äktenskapet, sådana äro de också, sedan de blifwit gifta.“

Hon hade haft rätt, modren. Han war sådan, nej, icke sådan, utan tusen, tusen gånger värre. O, hurudant hade icke deras äktenskap varit! En enda kedja af slagsmål, fattigdom och uselhet af alla slag. Snapt en enda dag hade gått sedan deras giftermål, som icke han hade varit öfwerlastad och sedan under ruset

slagit henne. Och dock hade hon gjort allt för att vara honom till viljes: arbetat, trälats och sträfwat dag från dag, år från år. Hon hade födt honom, men icke han henne . . .

Hon hade fått ett litet arf efter sina föräldrar, men äfwen detta hade han supit upp eller förskingrat på annat sätt. Ja, till och med hennes kläder, som hon medfört från hemmet, hade fått wandra som „panter“ till lönnfrogarne, af hwilka det fanns dusjintals i trakten Men det war ju hans egna saker. Allt, som hon hade, war hans, det hade han så många gånger sagt, och det wiste hon också själf „Allt, som är ditt, så är mitt, och allt, som är mitt har du ingenting att göra med“, brukade han alltid säga, då han förde någonting bort från hemmet, som hon påstod att „tillhörde“ henne. Så hade han sagt senast i dag, då han tog ringen , . . . Ja, han hade nog rätt han Det war allt hans När kvinnan gifter sig, äger hon ingenting mer, icke ens sig själf, ty hon blir ofta nog mannens slaf

Och sådana tankar kommo där många, många öfwer henne, och alla woro de dystra som hela hennes tillwaro. Ej en enda ljus-

glimt kunde hon upptäcka på sin äktenkapshimmel, utan allt war mörker, kamp och strid. och huru gärna skulle hon icke welat finna en enda liten ljusglimt, där hennes tanke skulle funnat dröja med wälbehag -- utan bitterhet till manna. Men hon fann icke So, wänta, — hon fann ändå! --

Det war i början af deras äktenkap, just då deras äldsta dotter föddes. Då hade han warit så glad, så öm och wänlig och lofwat på hennes böner, att han aldrig skulle smaka bränwin mera, utan arbeta och spara för barnets framtida wäl. Och han hade också hållit sitt löfte — en vecka eller par, men så började han igen sitt leda lif. — De andra barnens födelse hade als icke gladt honom -- twärtom! —

Blötsligt stördes hon i sina tankar af en af de små flickorna, hwilken, till hälften waken, till hälften i sömnen, började tigga efter litet mat.

Där fanns också litet mat på bordet, ty mannen hade ingenting förtärt, och modren steg därför upp och ämnade gifwa åt flickan däraf. — Men hon hade knapt tagit två steg på det kalla golfwet med sina bära fötter, innan hon öfwerfölls af swindel, förlorade sansen och stör-

tade omfull

Följande morgon kom den ena lilla flickan springande till närmaste gård, där hon gråtande berättade, att mor „wa så sjuker“ samt bad, att någon skulle komma dit med „hjälp“.

Wärdinnan i gården gick, och då hon kom till stugan, fann hon bekräftelse på flickans ord. Hustrun låg febersjuk och hjälplös i sängen — nästan utan medvetande. Bredvid stod mannen, en fullkomlig bild af hjälplösheten.

Wärdinnan lämnade icke den sjuka på hela dagen, utan satt där och försökte, så godt hon kunde, att skaffa henne lindring i plågorna. Mot kvällen kom den sjuka till fullt medvetande. Hon bad då wärdinnan läsa någonting ur bibeln för henne.

Wärdinnan tog nya testamentet, slog upp det och började läsa det första hennes blickar föllo på. Det war ju alt „guds ord“, tyckte hon.

Hon läste:

„Såsom nu församlingen är underdånig Kristo, så skola ock hustrurna uti allting wara sine män underd

„Nej, nej!“ — den sjuka gjorde en af-

wärjande rörelse med handen. Det där behöfde hon icke läsa . . . Någonting annat . . . någonting, som kunde ingifwa henne milda, förlåtande känslor mot honom . . . mannen . . . nu då de skulle skiljas . . . för alltid . . . Hon wille icke ta agget i hjärtat mot honom med sig i grafwen . . . Hon hade så swårt att få frid . . . frid . . . hon riktigt skrek ut det sista ordet.

Wärdinnan sökte, bläddrade och läste sakta för sig själf -- än här, än där. Hon wille icke få tag i någonting passande. Allt föreföll henne så platt, så intetsägande, så olämpligt för tillfället. Hon kände, att den döende hade sina skumma blickar riktade på henne i spänd wäntan, och detta gjorde henne darrande och nervös . . . Hon fick tårar i ögonen och kunde icke urskilja orden . . . Så slog hon ihop boken, öppnade den åter hastigt, strök med handen öfwer ögonen och började igen läsa det första hon såg:

„Wårt lif warar högst sjuttio eller åttio år, och när det som bäst varit, har det endast möda och arbete varit“

Ja=a=a . . . mööda . . . och . . . arbete . . . och, . . . och . . . mumlade den sjuka.

Men wärdinnan fortsatte att läsa med låg, darrande stänmma, under det tårarne till hälften skymde hennes blick. — Då hon slutat, frågade hon: „Huru känner ni er nu, mor?“

Hon fick intet svar. Den sjuka hade under läsningen sakta och obemärkt slumrat in i den ewiga hwilan.

Wärdinnan blickade häpen på den döda. — Wänne hon nu också fick den frid, hon längtade efter, — tänkte hon.

Jo, säkert, ty det låg liksom ett leende utbredt öfwer hennes blåbleka, halföppnade läppar

„Spelan-Wille.“

Gentligen hette han Wilhelm Ström och hade blifwit född någonstädes i skärgården af estniska föräldrar, om jag icke misseminner mig. Han gick på ett träben, war „inhyjing“ i byn och bodde i en liten stuga på en backslutning alldeles wid sjöstranden samt lifnärde sig med att göra skedar, sleswar, forgar och andra små slöjdalster, dem han sedan gick omkring och sålde.

Han kunde nu wara så där widpass femtio år gammal, och hans utseende war just icke hwad man kallar fördelaktigt.

Om man undantager träbenet, så hade han föröfrigt en lång, gänglig figur med böjd rygg och smala, liksom hopträngda skuldror. Ansigtet åter war långt och smalt med insjunkna, bleka kinder, en något för stor näsa samt en panna, som wisseligen war wälsformad, men betäckt af en sådan mängd skrunklor och fåror, som om hela världens forger skulle tyngt hans hjesa.

Kanske fins det människor, som äro så wanlottade, att de icke äga någonting, som man skulle kunna kalla wackert, men så war åtminstone icke förhållandet med Wilhelm Ström.

Han hade nämligen ett par mörka, djuptliggande ögon, och ett par ögon, som hwar och en måste beundra. De woro för det mesta halfslutna och gömda bakom de långa ögonhåren, och de gäfwö ansigtet därigenom ett drömmande melankoliskt utseende — nästan som om man hängt ett mycket fint och genomskinligt sorgflor därför. Men någon gång så öppnade han dem dock helt och hållet, och då skulle man sett, hwilken eld, hwilken glans som strömmade från dem. Det war riktigt så att man „kunde bli rädd“, påstodo flickorna, när han någon gång fäste sina flammande blickar på dem.

Men det war hwarken hans wackra ögon eller hans person föröfrigt som gjorde, att han war så wäl känd, ja, nästan en oumbärlighet i trakten, utan det war hans musikaliska förmåga.

Han war nämligen bygdens skickligaste fiolspelare och för den skull anlitad af ungdomen wid alla dess danser och andra tillställningar, där musik behöfdes . . . Ja, det „gick icke rik-

tigt", påstod man, om icke „Spelan=Wille", som han allmänt kallades, spelade på dansen. Han kunde då först inlägga lif och lust i polkan eller walsen. Det war, som om hwarje stråfdrag, hwarje sträng på den gamla fiolen ropat till ungdomen: „Glädjens och njuten i ungdomens wår, snart nog förswinna de, blomstringens år!"

Och Spelan=Wille själf, han war då också riktigt inne i sitt rätta element. En kärare njutning kunde aldrig finnas för honom, än att få sitta och spela på sin gamla fiol — sin „hustru", som han skämtande kallade den.

Men dansmusiken war dock icke riktigt i Willes smak. Att om sommarkvällen, då sjön låg lugn, och aftonolen kastade sina strålar på de fringliggande stränderna, sitta utanför sin stuga och spela de melodier han själf gjort, utgjorde hans högsta nöje. Han kunde sitta där långt in på nätterna och låta den ena melodien efter den andra ljuda. De woro alltid sorgliga, wemodsfulla och lifsom flägaude, dessa melodier, men tillika så gripande, att åhöraren nästan betogs af rysning.

Ofta hände det att fiskarene, som lågo på notdrägt därute fring holmarne, midt i natten uppwäcktes från sitt hårda läger af Spelan=

Willes wemodsfulla melodier, hwilka klingade långt öfwer sjöns yta i den lugna natten.

„Den förbaskade Spelan=Wille, som int låter folk sofwa!“ — sade de då wresigt och wände det andra örat mot den hårda klippan.

Men hur de wände och swängde sig, så kunde de dock icke få någon ro för de sorgliga tonerna. De trängde rakt in i deras hjärtan och gjorde de gamle, förhårdade fiskarene så så waka till sinnes, att de fingo tårar i ögonen. Det war riktigt, tyckte de, som om fiolens toner berättat om deras egen sorgliga kamp bland de ogästvänliga klipporna — deras eget lidande och elände

„Nog är det ändå en besynnerlig människa, den där Spelan=Wille!“ — mumlade de. — „Han spelar ju rakt så, att det känns ända in i hjärtat.“

Men Spelan=Wille hade icke alltid varit sådan, som han nu war. Han hade också engång varit ung och frisk med swallande blod i sina ådror och blickat hän mot lifwet med ungdomens hela tillförsigt och glädje. Men det war för länge sedan, för mycket länge sedan.

Han hade egentligen ämnat bli fiskare lifsom fadern samt också några år hållit på därmed, men det mödosamma lifwet därute bland klipporna behagade honom icke, och så flyttade han upp till fastlandet och blef dräng hos en bonde Han war då 22 år gammal.

I twänne år arbetade han lugnt och beskedligt hos sin husbonde, men sedan gick det med honom som med de fleste unge män här i världen: han blef kär, och det så att det förslog ändå. Föremålet för hans kärlek war bysmedens dotter — Mari.

Och Wille, som han då ännu blott och bart kallades, yppade sina känslor, och Mari svarade, att hon också „tyckte om honom“, och de lofwade hwarandra „trohet för hela lifwet“ och woro lyckliga. — Men icke länge . . .

Snapt två weckor därefter råfode Wille under skogshygge blifwa under ett fullfallande träd och med den påföljd att hans ena ben blef illa krossadt.

Wille fördes genast till klinikum i Helsingfors, och där togo doktorerna helt lugnt och sågade bort det sjuka benet och gäfwö honom ett annat af trä i stället.

„Det här benet, som wi gifwit dig“, —

hade doktorn skrattande sagt, då Wille efter långa veckor utskrefs från klinikum, — „är mycket bättre än ditt andra, ty om det skulle råka bli sjukt eller få något fel, så kan du själf bota det.“

Ja, det wiste Wille nog, utan att doktorn behöft säga det. Det war endast att lägga sten på börda.

Och så kom Wille hem tillbaka, och den första bekanta person han mötte, när han anlände till hyn sorgsen i hågen, war just —
M a r i.

Kanske hade hon på något sätt fått weta, att han skulle komma den dagen och wille wara den första, som skulle hälsa honom wälkommen. Eller kanske war det blott en slump . . .

Det riktigt klack i Willes hjärta, då han såg henne på afstånd.

De hade altsedan olyckan icke talat ett ord med hwarandra. Endast ett bref, som Mari skrifwit och genom annan person låtit tillställa Wille, hade warit det enda meddelandet dem emellan. I brefsdet hade Mari försäkrat, att ingenting skulle kunna skilja dem åt, att hon alltid skulle förbli hans, hurudan än hans framtid månne blifwa. Hon hade engång lofwat

honom sin tro och kärlek, och sina löften tänkte hon också hålla. Hvad skulle det vara för en kärlek, som genast, då olyckan kom, blåste bort och lämnade den olycklige ensam och öfvergifwen! Nej, sådan war icke Maris kärlek.

I denna tonart war hela det långa breswet skrifwet, och Wille hade blifwit så glad, när han läste det, att han knapt kunde ligga stilla i sängen. Men denna glädje warade blott ett ögonblick. I det nästa, då han såg på sin affägade fot, hade han sagt till sig själf, att det war omöjligt, att någon kvinna mera kunde älska honom, en krympling. Och om också Maris kärlek wore så stark, att hon alt fortfarande, trots det som händt, stod fast i att bli hans hustru, så kunde han själf icke tillåta det. Ty huru skulle han hädanefter kunna försörja hustru — det war nog, om han kunde försörja sig själf, och icke behöfwa bli andra människor till börda Nej, han wille icke göra någon kvinna olycklig genom att kedja henne wid sig, krymplingen; nog fick det nu vara slut med hans lefnadslucka.

Och så skulle just hon wara den första bekanta person han mötte. Han hade hälst önskat slippa att wisa sig för henne nu i sitt

frymplingstillstånd. Ja, nu först kände han riktigt det olyckliga i sin belägenhet; det kändes nästan, som om man fargat hans hjärta med knifstyng. Om han ändå hade fått dö där på lasarettet och sluppit undan *a l t s a m m a n s* . . .

Han tänkte bedja karlen, som skjutsade honom, föra framåt förbi Mari utan vidare. Men då de kommit så nära, och Mari hälsade och blef stående wid vägen, liksom för att räcka honom sin hand, kunde han icke, utan måste stanna.

Hon började samtalen med att fråga, om han fått hennes bref, och då Wille svarade ja därtill, sade hon, att hon haft mycket ledsamt under denna tid, som han legat där i staden, samt att hon flere gånger så gärna skulle kommit och hälsat på honom, men att hon icke kunnat det, hvarken för sina föräldrar eller andra människor, som icke kände till hemligheten dem emellan. Hon hade så mycket att säga honom nu, slutade hon, men det gick naturligtvis icke för sig här, och hon blickade därwid på skjutskarlen. Men om Wille wille fortsätta den öfriga delen af vägen gående, så kunde de följas åt och samtalspråka under tiden.

Ja, det hade Wille ingenting emot, ty en

hel hop galna tankar hade åter börjat forsa hans hjärna wid åsynen af Mari och lysnandet till hennes röst. Han hade rent af glömt bort hela sin olycka.

Han fastade täcket tillbaka, som dolt hans träben och ämnade just krafla sig ur lärran. Men en blick på Mari war nog att hejda honom i hans förhåfwande.

En sådan tydlig och djup fasa stod målad i hennes ansigte wid åsynen af träbenet, att det riktigt kändes, som om man huggit knifwen i Willes hjärta.

„Kör!“ — mumlade han, likblef i ansigtet, åt skjutskarlen . . . Och så skildes de åt, han och Mari, och skildes åt för — alltid . . .

Åren förgingo, det ena efter det andra. Wille hade flyttat in i den lilla stugan, hwilken han erhållit af sin förre husbonde, den, i hwars tjänst han förlorade sitt ben, och där lefde han sedan ensam och öfvergifwen. Den enda glädje för honom war att, som sagdt, få sitta med fiolen i handen utanför sin stuga i kvällskymningen och låta den ena wemodiga melodien efter den andra ljuda öfwer strängarne.

Och så glömdes småningom den muntre, wackre „Wille“ bort, och den frofige, gråhåriga och buttre „Spelan=Wille“ kom i stället.

Mari åter blef gift med en torpare, som föp fyra dagar i weckan och arbetade två, och de lefde därför, som man lätt kan tänka sig, i den yttersta fattigdom och nöd. Det war hufwudsakligen hustrun, som här skulle skaffa bröd till huset. Slutligen dog mannen, och det war wäl, att han gjorde det, ty annars skulle de båda två på gamla dagar fått gripa till tiggarskafwen.

De hade ofta under dessa många år träfsats, Wille och Mari, och till och med talat med hwarandra — men det war endast om likgiltiga saker. Om deras forna förhållande hade däremot aldrig ett ord kommit hwarken öfwer den enas eller den andras läppar. De woro till det yttre hwarken mera fiender eller mera wänner än alla andra människor, som lefwat i en by i trettio års tid, utan att ha haft någonting särdeles att göra med hwarandra. Folket wiste heller ingenting om deras forna kärlek, och därför sades det alltid, då det blef fråga om Spelan=Wille: „stackars karl, som miste sin

got!" — men aldrig: „stackars karl, som miste sin brud!"

I djupet på de bådas hjärtan bodde dock en underlig känsla, som åren icke förmådde utplåna, och denna känsla sade till dem hwardera, att de förspilt sin lefnadslycka, att just de två skulle haft hwarandra. Men känslan den fick bo i deras hjärtan, öfwer läpparne kom den aldrig

En afton, det var i medlet af sommaren, skulle Mari — eller Nyströmskan, som hon numera kallades efter sin man — gå till ett ställe, som låg wid utkanten af byn, och en af vägarne, som ledde dit, gick alldeles förbi Spelan=Willes stuga. Hon hade förut flere gånger under dessa många år varit åt samma håll, men alltid med affigt gått en annan väg. I afton visste hon dock icke hwad det var för en underlig känsla, som dref henne att wälja just den vägen, som ledde förbi hans boning. Flere gånger stannade hon riktigt och ännade wända om, men just som hon skulle göra det, kom den där oförklarliga känslan åter öfwer henne och dref henne vidare på samma väg.

Su närmare hon nalkades Spelan=Willes

boning, desto större blef hennes beklämning, och då hon slutligen fick stugan i sigte, måste hon riktigt hålla handen för det oroligt klappande hjärtat.

„Jag tror, att jag har blifwit tofig, gamla människan“, -- mumlade hon och försökte skratta åt sig själf, men det wille icke rätt lyckas. Snarare skulle hon kunnat gråta.

Slutligen kom hon så långt, att hon kunde urskilja Wille själf, där han, som wanligt, satt med fiolen i handen utanför sin stugudörr.

Hon stannade och dolde sig bakom ett busksnår. Hon wille lysna ett ögonblick till musiken, innan hon gick vidare.

Hon wäntade en minut, två, ja tio, men ingen musik lät höra sig. Wille satt fortfarande, som han suttit, med fiolen i handen och stirrade ut öfwer sjöns lugna yta.

Slutligen blef wäntan henne för lång, och hon steg sakta ur busksnåret och började wandra framåt längs wägen. När hon kommit ungefär tio steg ifrån honom, och han ännu icke ens vört på hufwudet, hostade hon och stampade i marken för att wäcka hans uppmärksamhet — men utan resultat!

Hon började då tro, att han somnat och fortsatte därför wandringen utan att se åt sidan. Men just som hon kom snedt emot honom, kunde hon icke låta bli att kasta sina blickar på hans ansigte, och för andra gången fasade hon tillbaka för den hon älskat och ännu älskade. Första gången hade det varit för hans träben, men nu war det för uttrycket i hans ansigte. Det wifjade nämligen, att han war — d ö d.

En stund stod hon, utan att kunna röra sig ur fläcken, och stirrade på den döde mannen. Men därefter gick hon raskt upp på trappan, tog honom i sina armar och bar honom in i stugan. Sedan gick hon tillbaka till byn och berättade för den första hon träffade, att Spelan-Wille låg död i stugan. — „Men jag skall nog bestyra om, att han blir begrafwad, andra öehöfwa int sköta om någonting“, — tillade hon med en lätt darrning i rösten.

Och hon gjorde det också — bestyrde om att han kom „i jorden“. Men inte war hon den enda, som fällde tårar wid Spelan-Willes graf. Nej, det fanns många, som gjorde det — många bland de unga

„Rote-Maja.“

„Mor, hör du mor!“ — ropade Andersbacka far en dag till sin hustru. — „Sätt nu tiggargolstret på ugnen och tag bort grytan, för wi ha Rote-Maja här igen — det förbaskade skrället, som är segliswadt wärre än en gammal hund.“

Mor stod och slyslade med någonting wid spiselu och blef högeligen förargad öfwer, att bli störd i sitt förehafwande.

„Jaså, ä' hon nu här igen!“ — swarade hon. — „Gud nåde, det sä'r jag, för ä' int hon till ett syndastraff åt oss, så då ä' ingenting,“ — och blosfande röd af förargelse drog hon grytan från ugnen, tag ett gammalt, trasigt och nedsmutsadt holster från öppningen mellan spiseluren och wäggen samt slängde det upp i grytans ställe.

„Nu kan hon gärna komma, och frysa skall hon wisst icke behöfwa“, — sade hon och kastade därwid en skadeglad blick på den flammande

elden i spifeln, som nästan dagen i ända brann där, oaktadt det war midt i högsommaren.

Maja bars in. Hon kunde icke gå själf, emedan hon war lam nästan öfwer hela kroppen.

Hon war föröfrigt en af dessa människor, hwilka enfom tyckas komma till i världen, för att blifwa sig själf och andra till en plåga. Som litet barn hade hon redan legat kommunen till last, ty hennes ogifta moder dog, då Maja war helt liten, lämnande ingenting annat efter sig än ett dåligt rykte och — Maja.

Sedan hon blef större, hade hon wisst arbetat och trälats liksom andra, ja, kanske mera än de flesta andra, ty hon gälde den tiden för en af de duktigaste och starkaste kvinnor som fans, och mången wärldinna, som nu, röd af förargelse emottog henne, hade då gjort alt, för att få henne i sin tjänst. — Men så kom olyckan. Maja råkade ut för ett slagansfall, som hade tillföljd, att hennes armar och ben blefwo totalt förlamade, ja, till och med tale-gäfwan förlorade hon till en del. Nu war det naturligtwis slut med Majas arbete och och själföförförjningsförmåga.

Medmänniskorna, åt hwilka hon, så länge hon war frisk, hade offrat sitt arbete och sina

kraster, skulle hädanefter i form af „fattighjälps“ försörja henne, och -- de gjorde det också.

Twå tunnor råg om året bjöds, utan minsta motsägelse från någon af kommunalmedlemmarnes sida, åt den, som wille taga Maja i sitt hus och gifwa henne mat och nödig wård. Men — har man hört på maken! — ingen wille ha de två tunnorna och följaktligen icke håller Maja.

Det war alltför litet, påstod man, för en sådan som Maja, som icke kunde röra hand eller fot eller göra någon nytta, utan som ännu till måste skötas af andra. Nej, sådant skräp wille man icke ha i huset!

Fattigwården i socknen war rätt friskostig den gången; den bjöd tre tunnor samt löfte om „förhöjning“ hwart tiende år. Men då ingen ännu fastnade på kroken, återstod intet annat, än att låta Maja börja gå „på roten“, d. w. s. wara ett dygn på hwarje ställe inom det distrikt, man ansåg henne tillhöra.

Det är just på en sådan „rotetfärd“ wi i början träffade henne.

Majas „dygn“ blef snart fullt på Andersbacka, och hon skulle följaktligen föras till när-

måste granne. Far wände sig derför till ugnen der Maja hela tiden legat och stekts, med orden:

„Se så, Maja, ruska opp dig nu! — Wi ska' föra dig till grannars . . . och må Gud wara nog barmhertig och låta det wara sista gången du föres härifrån!“

Uppmaningen åtföljdes af ett kvidande läte från Majas sida. Hon försökte resa sig, men det gick icke. Far måste derför med tillhjälp af en annan karl lyfta henne ned från ugnen.

„Ja' tycker, Petter“, — sade far derefter, i det han wände sig till den andre karlen, — „att du kan sätta „Brunte för kärnan lika godt som någon annan häst. Han har nu gått ledig i långa tider, så det kunde alt göra godt åt honom att få litet sträcka på benen.“

„Så tyckte jag med, far och jag har därför redan satt Brunte för kärnan och bundit honom wid grindstolpen sålänge“, swarade Petter.

Däremot fanns naturligtwis ingenting att anmärka från fars sida, och Maja utbars därför och plaserades i kärnan.

Petter hade wist fatt litet hö på kärnbotten för Maja att ligga på, emedan hon icke kunde sitta upprätt, men „mijukt“ war det

därför ingalunda. Dessutom war kärran kort, men Maja owanligt lång till wärten.

Petter tog i tömmarne, stälde sig gränfle öfwer sitt „lafs“, smackade åt Brunte, och — hej! — hur det bar af i flygande fläng.

Maja skrek genast till och bad Petter på sitt swärbegripliga tungomål att föra jaktare.

Petter skulle nog också gjort det, ty han war ingalunda „omänsklig“ och derför döf för Majas böner. Men se det war nu så, att Brunte så länge „gått lediger“ och derför i glädjen öfwer, att engång „så sträcka litet på benen“, som far uttryckte sig, gäckade alla Petters försök att hålla honom till sakta gång.

„Fördöme dig häst!“ — utbrast Petter och drog på tömmarne, så att det riktigt swed i „näsvarna“, men Brunte skakade blott på hufwudet och satte af ändå wärre på den steniga wägen.

Till slut upphörde Majas klagan helt och hållet, och Petter drog däraf den slutsatsen, att Maja började befinna sig wäl af åkningen. Han brydde sig derföre icke ens mera om att försöka få den ostyriga hästen att sakta på farten, utan lät det gå som det wille, ända tills de woro wid målet.

Petter förde upp på grannars man-gården och lät Brunte ännu där utföra några „piruetter“ till grannars slictornas stora ögonfågnad — band därefter fast honom wid trappstolpen, jämfade om seldonen, som kommit något i oordning, torkade med rockskörtet smut-sen ur ansigtet, som Bruntes hofwar dittaftat under färden, och gick så slutligen fram till Maja i färran och ropade:

„Se så, Maja, nu ä' wi till ändan! — För-sök krafla upp dig nu!“

Intet swar följde.

„Fördöme mig, tror jag int karingen har blifwit döf ännu till! — Maja, Maja!“

Ännu intet ljud och ingen rörelse från Majas sida.

Petter tog och kraffade bort höet, som under ditfärden alldeles öfwerhöljt Majas ansigte, mumlade därunder någonting om, „att fan måtte ta den enwisa karingen, som inte brydde sig om att swara häller, då hon blef tilltalad.“

Men plötsligt fassade han till och tog ofri-willigt ett långt skutt tillbaka.

Majas ansigte företedde nämligen en gräslig anblick, då det kom i dagen. Det stripiga, grå-

aktiga håret war hoptofswadt och blodigt, ögonen stirrade widöppna ur fina hålor, dragen fring munnen woro hemskt förwridna, och det hela wisade föröfrigt, att döden satt sin kalla stämpel därpå.

„Gud nåde mig, tror ja' int karingen har kolat af,“ — mumlade Petter, blef i ansigtet som ett lärft. — Alt hans mod förswann to= talt, och han wågade icke mera närma sig karingen, utan blef stående på samma ställe, dit för= skräckelsen fört honom . . .

Under tiden hade „grannars mor“, som anade, att någonting war i olag, då Petter dröjde så länge ute, insunnit sig på gården.

„Nå goddag, Petter!“ — ropade hon slut= ligen, då Petter icke gjorde min af att hälsa först. — „Ja' tror minsann att du hämtar Kote=Maja hit åt oss i brådaste höbergningen Hwem mån tro ska' här sköta henne! — Ja' hinner int, och Tia hinner int . . . och de andra hin Men fors, hwad felar du, Petter, då du gapar på det sättet och är så blef i ansigtet?“

Petter mumlade någonting och wisade med handen framför sig, där Maja låg.

Grannars mor gick och tittade i källan, men då hon varseblef Majas hemska, liflösa ansigte, hoppade hon, liksom Petter, till och utropade:

„Herre min skapare, hon ä' ju död och så blodig jen!“ — och hon fäste därvid sina frågande, förvånade blickar på Petter.

Petter förstod blickarna, och han blef ännu blefare, ty hans samwete sade honom, att han war skulden till Majas död, Han började därför stammande och under otaliga skrappingar bak örat tala om Bruntes „oregerligheter“, samt att det lätt nog kunnat hända, att Maja stött sitt hufvud i källan under färden. Men att hon dött deraf, nej, se det kunde Petter swära på wid sin själs salighet, att så icke war fallet. Dessutom tyckte han, ty modet började åter infinna sig, att det ju war bäst för Maja själf och andra med, att hon fått wandra hädan. Och då grannars mor tyckte så med, så återstod ingenting annat, än att försöka få Majas döda kropp förflyttad från källan i något lider så länge.

Grannars mor beskärnade sig wisserligen flera gånger äfwer, att Maja just skulle komma som död till dem, och att de därför skulle vara nödsakade att bestyra om begrafningen. Ja,

hon tänkte redan be Petter föra Maja tillbaka, därifrån han hemtat henne. Men då hon nogare öfvertänkte saken, så skulle det för det första ha varit att föra grannsämjan, och för det andra kunde hon ha åtskilliga fördelar af Majas död.

Fattigwården kunde naturligtwis icke wara så knapp hwad Majas „begravningshjälps“ beträffade, och det kunde därför allt hända, att det blef litet öfwer — och hwem skulle då wara mera berättigad till det öfwerblefna än hon, grannars mor, som bestyrt om, att Maja fått en „kristlig“ begrafning. Ju längre hon tänkte på saken, desto bättre tedde den sig för henne, och hon blef slutligen så förtjust, att hon bjöd Petter komma in och „dricka en tår varmt“ med henne — „för det kunde nog behöwas för Petter stackare, som utstått så mycket den här dagen!“ och troligtwis tyckte Petter så med, ehuru han ingenting sade, eftersom han följde mor i stugan.

Men ute i lidret låg Maja på en gammal hyswelbänk, där mor och Petter lagt henne. Hon hade nu gjort den sista „rotefärden“ och det till ett ställe där hon fick stanna — i ewighet. Ansigtet war ännu smutsigt och blodigt,

men en solstråle, som genom en smal wäggspringa föll därpå, förlänade det ett fridfullt utseende.

So. skönl. l.

Behm

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1188

B210

På G. W. Edlunds förlag
hafva utkommit:

Blålockor. Pennteckningar ur folk-
lifwet af Eric. I. Trogna barn-
domsvänner II. Sjömannen, hvars
brud war trolös. 25 p.i.

Elias Lönnrot, Biografiskt utkast
af Aug. Ahlqvist. Med ett porträtt,
ett bref och 4 träsnitt. 1 mf.

Minnesrunor öfver några vår od-
lings män. Ristade af J. B. m. fl.
Med 16 porträtt. 75 p.i.
